

A photograph of a naturalistic play area in a park. The structure is built from weathered logs and branches. A thick rope is stretched across the scene, supported by several vertical log posts. In the foreground, a large log is positioned horizontally, with a smaller log resting on top of it, forming a slide. The ground is covered in wood chips. The background is filled with lush green trees and a cloudy sky.

**Openbaar toegankelijke groenblauwe
schoolpleinen in Den Haag**

Welke lessen kan de gemeente Den Haag leren?

Den Haag

Student: Suzanne Jonker
Studentnummer: 579153
Universiteit: Erasmus Universiteit Rotterdam
Opleiding: Publiek Management
Begeleider: Prof. dr. Sandra van Thiel
Tweede beoordelaar: Dr. Koen Migchelbrink
Datum: 29 juli 2022
Aantal woorden: 16122

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie ‘Openbaar toegankelijke groenblauwe schoolpleinen in Den Haag. Welke lessen kan de gemeente Den Haag leren?’ Deze scriptie is geschreven in het kader van de afronding van de opleiding Publiek Management aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. De scriptie is geschreven in opdracht van de gemeente Den Haag, afdeling Stedenbouw & Planologie, binnen het team Duurzame Leefomgeving. Het onderzoek en het schrijven van deze scriptie hebben plaatsgevonden in de periode van februari 2022 tot en met juli 2022.

Deze masterscriptie betekent niet alleen het afronden van mijn opleiding, maar zal ook het einde van mijn studententijd betekenen. Graag zou ik mijn scriptiebegeleider Sandra van Thiel willen bedanken voor de fijne begeleiding gedurende deze periode. Haar opbouwende feedback zorgde ervoor dat ik na elke bijeenkomst weer een stapje verder kwam. Daarnaast wil ik Martijn Kosterman bedanken voor de mogelijkheid die hij mij heeft gegeven voor het uitvoeren van mijn onderzoek binnen de gemeente Den Haag en het team Duurzame Leefomgeving voor de leuke tijd en het aanleveren van relevante informatie voor mijn onderzoek. Ook wil ik Jonathan van de Bilt bedanken voor het overnemen van de stagebegeleiding toen mijn eigen begeleider uitviel. Tot slot wil ik graag alle respondenten bedanken die de tijd hebben genomen om deel te nemen aan mijn onderzoek en mij van relevante informatie hebben voorzien. Zonder hen had ik dit onderzoek niet succesvol kunnen afronden.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Suzanne Jonker

24 juni 2022, Den Haag

Samenvatting

Wereldwijd ontstaat steeds meer aandacht voor klimaatverandering. De opwarming van de aarde kan grote gevolgen hebben voor mens en natuur, het is daarom belangrijk om de wereld klimaatbestendiger te maken. Ook in Den Haag is men hier veel mee bezig. Een klein onderdeel van het klimaatbestendig maken van Den Haag bestaat uit het aanleggen van groenblauwe schoolpleinen. Zeker in wijken met veel hittestress, zoals de Schilderswijk en Transvaal, kan een groenblauw schoolplein van grote toegevoegde waarde zijn. Er zijn veel voorbeelden in andere steden aanwezig waar bij de aanleg van een groenblauw schoolplein een samenwerking is geweest met de buurt en het groenblauwe schoolplein ook toegankelijk is buiten schooltijden. Van deze voorbeelden zou Den Haag kunnen leren. De hoofdvraag die daarom centraal staat in dit onderzoek luidt: “Welke lessen kan de gemeente Den Haag van andere steden leren over het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met buurtbewoners voor de Schilderswijk en Transvaal?”

Om een antwoord te kunnen formuleren op deze vraag is ten eerste gekeken naar wat de theorie zegt over samenwerking tussen de overheid en burgers. De theorieën waar in dit onderzoek de focus op is gelegd, zijn de theorie van Arnstein over burgerparticipatie en de theorie over coproductie. Arnstein heeft een “ladder van participatie” opgesteld waarin duidelijk wordt in welke mate burgers macht hebben. Hoe hoger op de ladder, hoe meer macht burgers hebben. De zesde trede op deze ladder is coproductie. Dit is de eerste trede op de ladder waarbij daadwerkelijk sprake is van participatie. Burgers hebben verschillende motieven om deel te willen nemen aan coproductieprocessen. Deze motieven zijn onder te verdelen in capaciteiten, motivaties, percepties, *ease* en vertrouwen.

Deze vijf motieven zijn vervolgens nader uitgewerkt. De variabele capaciteiten is onderverdeeld in menselijk kapitaal en sociaal kapitaal, de variabele motivaties is onderverdeeld in zelfgerichte motivaties en altruïstische motivaties en de variabele percepties is onderverdeeld in *salience*, *external efficacy* en *internal efficacy*. *Ease* en vertrouwen zijn niet onderverdeeld in meerdere variabelen. Aan de hand van deze uitgewerkte variabelen is middels een *multiple casestudy* onderzocht of en in welke mate deze variabelen van invloed zijn op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. Dit is onderzocht door het verrichten van documentenonderzoek en het afnemen van veertien interviews. De respondenten van de interviews bestaan uit ambtenaren van andere gemeenten, scholen en ontwerpbureaus.

Uit dit onderzoek is gebleken dat niet alle variabelen evenveel invloed hebben op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. Het sociaal kapitaal, de zelfgerichte motivaties, de altruïstische motivaties, *salience*, *external efficacy*, *ease* en

vertrouwen blijken veel invloed te hebben op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. Het menselijk kapitaal en de *internal efficacy* blijken minder invloed te hebben. Naast deze variabelen die uit de theorie naar voren zijn gekomen, bleken er ook nog alternatieve verklaringen te zijn. Zo is gebleken dat overlast en vandalisme ook van invloed zijn op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen.

Als antwoord op de centrale vraag zijn vier aanbevelingen geformuleerd aan de gemeente Den Haag. Ten eerste is het belangrijk om er als gemeente voor te zorgen dat scholen voldoende begeleiding krijgen als zij beginnen aan het proces van het aanleggen van een groenblauw schoolplein. Een procesbegeleider zou ervoor kunnen zorgen dat scholen over alle informatie beschikken die zij nodig hebben en scholen kunnen begeleiden in het gehele proces. Ten tweede is het goed om jongeren uit de buurt te betrekken bij het participatieproces. Het in beeld brengen van de jongeren en het creëren van een stukje eigenaarschap kan helpen bij het tegengaan van overlast en vandalisme. Ten derde is het belangrijk om ruimte open te laten voor maatwerk. Het is gebleken dat er veel verschillen bestaan tussen scholen en dat het om die reden moeilijk is om een plan op te stellen dat algemeen toepasbaar is. Bij elke school moet rekening worden gehouden met andere factoren en het is goed om hier de ruimte aan te geven en op die manier tot de beste aanpak te komen. Tot slot is het belangrijk om ouders en buurtbewoners goed te informeren. Ouders en buurtbewoners moeten eerst goed geïnformeerd worden over de voordelen die een groenblauw schoolplein met zich meebrengt om hen te enthousiasmeren. Vervolgens is het belangrijk om betrokkenen op de hoogte te houden van het proces van de realisatie van het groenblauwe schoolplein om hen gemotiveerd te houden.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	8
1.1. Aanleiding	8
1.2. Doelstelling	9
1.3. Vraagstelling	9
1.4. Maatschappelijke relevantie	10
1.5. Wetenschappelijke relevantie	11
1.6. Onderzoeksmethoden	12
1.7. Leeswijzer	12
2. Theoretisch kader	13
2.1. Burgerparticipatie	13
2.2. Coproductie	14
2.3. Verschillende vormen van coproductie	16
2.4. Motieven voor deelname aan coproductie	17
2.4.1. Capaciteiten	18
2.4.2. Motivaties	19
2.4.3. Percepties	20
2.5. Conceptueel model	21
3. Methoden	22
3.1. Onderzoeksstrategie	22
3.2. Onderzoeksonderwerp	23
3.3. Methoden van analyse	24
3.3.1. Documentenonderzoek	24
3.3.2. Interviewen	25
3.3.3. Analyse	25
3.4. Operationalisatie	26
3.5. Validiteit en betrouwbaarheid	27
3.5.1. Validiteit	27
3.5.2. Betrouwbaarheid	28
4. Resultaten	29
4.1. Omschrijving van de wijken	29
4.1.1. Den Haag: Schilderswijk	29
4.1.2. Den Haag: Transvaal	29
4.1.3. Amsterdam: Osdorp-Midden	30
4.1.4. Rotterdam: Feijenoord	30
4.1.5. Utrecht: Noordwest	30
4.1.6. Dordrecht: Wielwijk	31
4.1.7. Leiden: Boerhavedistrict	31
4.1.8. Apeldoorn: Noord-Oost	31

4.2. Capaciteiten	32
4.2.1. Menselijk kapitaal	32
4.2.2. Sociaal kapitaal	33
4.2.3. Deelconclusie capaciteiten	34
4.3. Motivaties	34
4.3.1. Zelfgerichte motivaties	34
4.3.2. Altruïstische motivaties	35
4.3.3. Deelconclusie motivaties	37
4.4. Percepties	37
4.4.1. Saliënce	37
4.4.2. Internal efficacy	38
4.4.3. External efficacy	39
4.4.4. Deelconclusie percepties	40
4.5. Ease	40
4.5.1. Deelconclusie ease	42
4.6. Vertrouwen	42
4.6.1. Deelconclusie vertrouwen	43
4.7. Alternatieve verklaringen	43
4.8. Conclusie resultaten	44
5. Conclusie	46
5.1. Deelname aan coproductie vanuit de theorie	46
5.2. Ervaringen van andere steden	47
5.3. Aanbevelingen	48
5.4. Discussie	51
Literatuur	53
Bijlage 1: lijst van respondenten	58
Bijlage 2: informatie- en toestemmingsformulier	59
Bijlage 3: interviewhandleiding	61
Bijlage 4: codeerschema	62

1. Inleiding

In dit hoofdstuk zullen allereerst de aanleiding en doelstelling van dit onderzoek aan bod komen. Vervolgens worden de hoofd- en deelvragen die centraal staan gepresenteerd. Daarna zullen de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie van het onderzoek worden toegelicht. In paragraaf 1.6 worden de onderzoeksmethoden beschreven. Tot slot zal in de leeswijzer de opbouw van het onderzoek duidelijk worden.

1.1. Aanleiding

Wereldwijd is de temperatuur in de afgelopen 130 jaar gemiddeld met 1 graad gestegen en in Nederland met maar liefst 1,9 graden. De zeespiegel is in de 20^e eeuw met 20 centimeter gestegen en de verwachting is dat de zeespiegel in 2085 met 20 tot 85 centimeter zal stijgen aan de Nederlandse kust (*Klimaatverandering, z.d.-a; Klimaatverandering, z.d.-b*). Het is duidelijk dat het klimaat aan het veranderen is en dit heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021). Milieuorganisaties luiden om deze reden de noodklok (*Klimaatverandering, z.d.-a*). In Nederland worden inmiddels maatregelen genomen om het land aan te passen aan de gevolgen van het veranderende klimaat en verdere klimaatverandering zoveel mogelijk tegen te gaan (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021). Deze maatregelen bestaan uit het verminderen van broeikasgassen (mitigatie) en het klimaatbestendig maken van Nederland (adaptatie) (KNMI, 2016).

Een onderdeel van het klimaatbestendig maken van Nederland is te vinden in de aanleg van groenblauwe schoolpleinen. Een groenblauw schoolplein is “een schoolplein dat voor een significant gedeelte is beplant en een significante bergende, -bufferende of infiltrerende werking van regenwater naar de bodem heeft” (Gemeente Den Haag, 2018). Doordat groenblauwe schoolpleinen regenwater kunnen vasthouden en laten wegzakken, leren kinderen spelenderwijs over het veranderende klimaat (*De voordelen van een groenblauw schoolplein, z.d.*). Een groenblauw schoolplein maakt de gevolgen van klimaatverandering op kleine schaal duidelijk en brengt tegelijk oplossingen naar voren. Naast dit onderwijsaspect draagt een groenblauw schoolplein ook bij aan het verminderen van de gevolgen van klimaatverandering rondom een school. Daarnaast kan een groenblauw schoolplein een aangename groene plek zijn in een (versteende) wijk (*De voordelen van een groenblauw schoolplein, z.d.*).

De gemeente Den Haag heeft groenblauwe schoolpleinen al een tijdje op de agenda staan. Met de aanleg van groenblauwe schoolpleinen wil deze gemeente niet alleen een bijdrage leveren aan het klimaatbestendig maken van scholen, maar ook zorgen voor een groene en duurzame uitstraling en verbetering van de leefkwaliteit van een wijk (Gemeente Den Haag,

2018). Een groene omgeving brengt namelijk veel voordelen met zich mee (*Groen in de stad*, 2021). Het zorgt niet alleen voor een verbetering van het milieu, maar heeft ook een positieve invloed op de gezondheid en sociale verbindingen van mensen. Groen levert een bijdrage aan de leefbaarheid van een wijk (*Groen in de stad*, 2021). De focus van deze scriptie ligt op twee specifieke wijken in Den Haag. Uit een eerdere scriptie die is geschreven voor de gemeente Den Haag is namelijk gebleken dat er twee wijken in Den Haag zijn die de meeste hittestress hebben, dit zijn de Schilderswijk en Transvaal. Het is daarom juist in deze twee wijken belangrijk om hittestress tegen te gaan, zodat de leefbaarheid van de wijken wordt verbeterd. Dit kan onder andere gedaan worden door groenblauwe schoolpleinen aan te leggen in deze wijken.

1.2. Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het trekken van lessen die de gemeente Den Haag kan leren van andere steden als het gaat om het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met buurtbewoners. Naar aanleiding van dit onderzoek zullen aanbevelingen worden gedaan aan de gemeente Den Haag.

1.3. Vraagstelling

Aan de hand van bovenstaande doelstelling zijn de volgende hoofd- en deelvragen opgesteld:

Welke lessen kan de gemeente Den Haag van andere steden leren over het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met buurtbewoners voor de Schilderswijk en Transvaal?

1. Wat zijn groenblauwe schoolpleinen?
2. Hoe kan een gemeente buurtbewoners betrekken in het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen?
3. Wat zijn ervaringen in andere steden met het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met de buurt?

1.4. Maatschappelijke relevantie

Groenblauwe schoolpleinen brengen verschillende maatschappelijke voordelen met zich mee. Het vergroenen van schoolpleinen kan ten eerste een methode zijn om gemeenschapsbetrokkenheid en sociale cohesie in een wijk te bevorderen (Flax, Korthals Altes, Kupers, & Mons, 2020; Bohnert, Nicholson, Mertz, Bates & Gerstein, 2021). Het proces van het vergroenen van schoolpleinen, met een sterke participatieve benadering vanuit de gemeenschap, zou een goed voorbeeld kunnen zijn van het vermogen van burgers om deel uit te maken van een kleinschalig, maar heel tastbaar en impactvol besluitvormingsproces. Buren die elkaar kennen en met elkaar omgaan zijn hechter, minder snel betrokken bij opschudding, veiliger en beter voorbereid om te reageren op en te herstellen van acute schokken (Flax et al, 2020).

Stedelijk groen kan zelfs bescherming bieden tegen de effecten van criminaliteit (Bohnert et al, 2021). Inwoners van gekleurde gemeenschappen met een laag inkomen ervaren hogere misdaadcijfers, wat het gevoel van veiligheid en sociale cohesie binnen de gemeenschap vermindert. De overtuiging dat een buurt onveilig is, verkleint de kans op het gebruik van buitenruimtes, zoals schoolpleinen. Voorlopige studies suggereren echter dat renovaties van groene ruimten de perceptie van veiligheid kunnen verbeteren. Een onderzoek over gerenoveerde parken schreef een toename in het gebruik bijvoorbeeld toe aan een gerapporteerde toename van het veiligheidsgevoel van buurtbewoners die in de buurt wonen. (Bohnert et al, 2021). Door schoolpleinen open te stellen voor de buurt, kan de beschikbare openbare ruimte aanzienlijk toenemen. Dit kan voordelige gevolgen hebben voor de veiligheid en sociale cohesie buiten de school (Flax et al., 2020).

Ten derde zorgt het vergroenen van schoolpleinen ervoor dat klimaatverandering wordt verminderd en aangepast (Flax et al., 2020). Groen(blauwe) schoolpleinen bieden namelijk tegenstand tegen extreme hitte, overstromingen en andere versturende klimaatgerelateerde gebeurtenissen. Stedelijke gebieden zijn meestal warmer dan hun omliggende omgeving. Uit onderzoek is gebleken dat groene stukken in een stad de temperatuur in de buurt van het groen tot 4 graden kunnen verlagen tijdens warme periodes (Flax et al., 2020). Door dit soort pleinen openbaar toegankelijk te maken, kan het plein voor de hele buurt fungeren als koele recreatieplek in warme perioden.

Tot slot brengen groenblauwe schoolpleinen voordelen voor leerlingen met zich mee. Zo kunnen groene schoolpleinen voor meer educatieve doeleinden worden gebruikt dan grijze schoolpleinen (Maas et al., 2013). Leerlingen leren over hun eigen impact op het milieu en verbanden tussen natuurlijke systemen (Flax et al., 2020). Onderzoek heeft ook aangetoond dat

scholen die leerlingen betrekken bij tuinieren, helpen bij het opbouwen van sterke gemeenschappen (Flax et al., 2020). Het spelen in een natuurlijke omgeving heeft een positieve invloed op de gezondheid en cognitieve ontwikkeling van kinderen (Flax et al., 2020). Openbaar toegankelijke groenblauwe schoolpleinen zijn voor alle kinderen en ouders in de buurt beschikbaar, waardoor ook kinderen van scholen zonder groenblauw schoolplein kunnen profiteren van de voordelen.

1.5. Wetenschappelijke relevantie

Naast een maatschappelijke relevantie heeft dit onderzoek ook een wetenschappelijke relevantie. Het is bekend dat stedelijk groen sociale aspecten van gezondheid kan ondersteunen die essentieel zijn voor het functioneren van een wijk en de ontwikkeling van een stad (Jennings & Bamkole, 2019). Er is uitgebreide literatuur beschikbaar over de voordelen van betrokkenheid van de gemeenschap en het belang ervan voor het bereiken van succesvolle groene initiatieven met voordelen voor de gemeenschap. Toch wordt de gemeenschap rondom een school relatief vaak genegeerd als het gaat om onderzoeken over groene schoolpleinen, terwijl zowel het openhouden van deze schoolpleinen na schooltijd als de omliggende gemeenschap betrekken bij het ontwerp- en uitvoeringsproces verschillende positieve effecten kan hebben (Giezen & Pellerey, 2021). Dit onderzoek focust juist op het betrekken van de buurt bij het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen en levert daarmee een nuttige bijdrage aan de wetenschappelijke literatuur.

Daarnaast blijkt er een grote discrepantie te bestaan tussen verschillende wijken. Gebieden waar gemeenschappen meer behoefte hebben aan toegang tot de natuur, zijn ook de gebieden waar schoolpleinen niet open kunnen worden gehouden vanwege angst voor geweld en vandalisme (bijvoorbeeld door jongeren zonder toezicht) en waar de gemeenschap minder snel deelneemt aan deze initiatieven (Giezen & Pellerey, 2021). Ook is er nog weinig bekend over waarom burgers deelnemen aan processen van coproductie voor openbare diensten (Van Eijk & Steen, 2015). In de praktijk van coproductie kunnen verschillen bestaan tussen verschillende diensten, wat zorgt voor verschillende uitdagingen en kansen (Brandsen, Steen & Verschuere, 2018). Dit onderzoek levert een bijdrage aan de literatuur over het betrekken van de gemeenschap rondom een school bij het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen en het levert een bijdrage aan de literatuur over coproductie. Ook kan dit onderzoek nieuwe inzichten geven in de beweegredenen van burgers om deel te nemen aan coproductieprocessen.

1.6. Onderzoeksmethoden

Voor de uitvoering van dit onderzoek zullen kwalitatieve onderzoeksmethoden worden gebruikt. Ten eerste zullen interviews worden afgenomen. Voor deze interviews zullen gemeenten, scholen en ontwerpbureaus met ervaring met het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen worden benaderd. Daarnaast zal documentenonderzoek worden gedaan. Hiervoor zullen relevante documenten over groenblauwe schoolpleinen van de gemeenten, scholen en ontwerpbureaus die worden geïnterviewd worden verzameld en geanalyseerd. In hoofdstuk 3 zal nader worden ingegaan op de onderzoeksmethoden.

1.7. Leeswijzer

Om een antwoord op de hoofdvraag te kunnen formuleren zal in het volgende hoofdstuk, het theoretisch kader, relevante literatuur over burgerparticipatie en coproductie worden behandeld. Het theoretisch kader wordt gevolgd door de methoden, waarin de onderzoeksmethoden van dit onderzoek worden beschreven. Ook zal in dit hoofdstuk de betrouwbaarheid en validiteit worden besproken. Vervolgens zullen in het resultatenhoofdstuk de resultaten die aan de hand van dit onderzoek zijn ontstaan, worden omschreven. Tot slot wordt in de conclusie een antwoord geformuleerd op de centrale vraag door middel van aanbevelingen en er wordt een reflectie gegeven op dit onderzoek.

2. Theoretisch kader

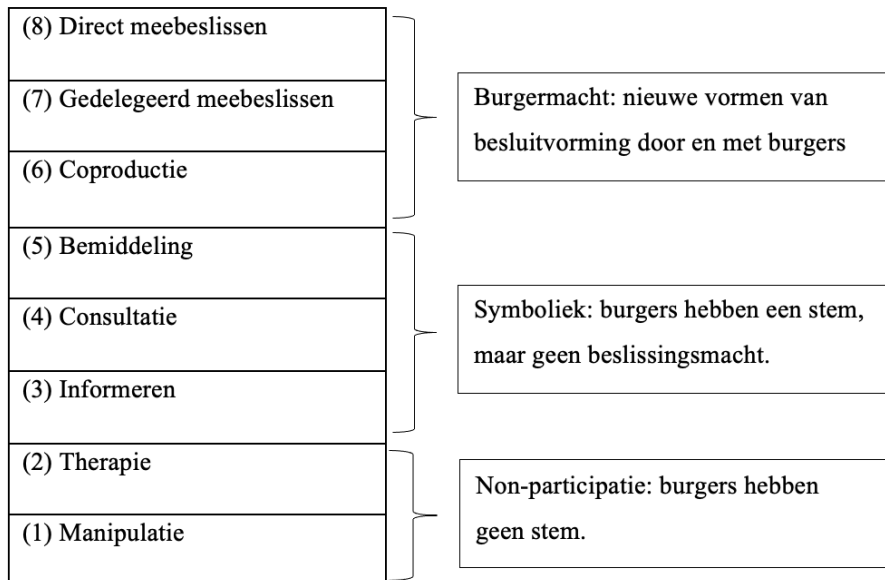
In dit hoofdstuk zullen relevante theorieën voor dit onderzoek worden beschreven. Allereerst zal in dit hoofdstuk het begrip burgerparticipatie worden uitgewerkt aan de hand van de participatieladder van Arnstein (1969). Vervolgens zal worden ingezoomd op de zesde trede van de participatieladder; coproductie. Dit begrip zal nader worden toegelicht en motieven van burgers om deel te nemen aan coproductie zullen worden behandeld. Deze theorieën zijn gekozen, omdat ze een uitleg geven over samenwerking tussen de overheid en burgers. Uiteindelijk zal aan de hand van deze theorieën een conceptueel model worden gevormd.

2.1. Burgerparticipatie

Het begrip burgerparticipatie heeft door de jaren heen allerlei verschillende benamingen, zoals bijvoorbeeld interactieve besluitvorming, deliberatieve betrokkenheid of interactief bestuur gekregen en kent daardoor verschillende betekenissen (Ianniello, Iacuzzi, Fedele & Brusati, 2018; Arnstein, 1969). Het algemene doel van burgerparticipatie is om de kwaliteit en legitimiteit van beleidsbeslissingen te verbeteren en op die manier de problemen waarmee de representatieve democratie wordt geconfronteerd te overkomen (Ianniello et al., 2018). Arnstein (1969) ziet burgerparticipatie simpelweg als een term voor burgermacht. Het is de herverdeling van de macht die het mogelijk maakt dat de arme burgers, die momenteel zijn uitgesloten van politieke en economische processen, doelbewust worden opgenomen in de toekomst. Het is het middel waarmee burgers belangrijke sociale hervormingen kunnen bewerkstelligen die hen in staat stellen te delen in de voordelen van de welvarende samenleving (Arnstein, 1969). Er is echter een groot verschil tussen het doorlopen van het proces van participatie en het daadwerkelijk hebben van macht om de uitkomst van een proces te kunnen beïnvloeden. Om dit duidelijker te maken heeft Arnstein (1969) een zogenoemde “ladder van participatie” opgesteld bestaande uit acht treden van participatie. Deze acht treden van participatie zijn gerangschikt op de mate van macht van de burger bij het bepalen van de uitkomst, waarbij de eerste trede de laagste mate van macht betreft en de achtste trede de hoogste mate van macht (Arnstein, 1969; Gaber, 2019). In figuur 1 is een schematische weergave van deze ladder weergegeven.

Figuur 1

Schematische weergave van de participatieladder van Arnstein (gebaseerd op Arnstein 1969, p. 217; Arnstein 2019, p. 26)

De eerste twee treden, (1) manipulatie en (2) therapie, zijn niveaus van non-participatie (Arnstein, 1969; Arnstein, 2019). Deze twee treden zijn niet bedoeld om burgers in staat te stellen daadwerkelijk deel te nemen aan besluitvormingsprocessen, maar om burgers ‘op te voeden’ of te ‘genezen’. De treden (3) informeren en (4) consultatie stellen burgers in staat om te horen en gehoord te worden (Ibid.). Bij deze twee treden hebben burgers echter nog niet de macht om ervoor te zorgen dat er ook iets met hun mening wordt gedaan. De vijfde trede, (5) bemiddeling, staat burgers toe om te adviseren, maar de machthebbers behouden het recht om te beslissen (Ibid.). Deze laatstgenoemde drie treden vallen onder het niveau van symboliek, omdat er geen *follow-up* is en dus geen garantie dat er iets zal veranderen. Tot slot hebben burgers bij de laatste drie treden, (6) coproductie, (7) gedelegeerd meebeslissen en (8) direct meebeslissen, daadwerkelijk macht (Ibid.). De zesde trede stelt burgers in staat om te onderhandelen en compromissen te sluiten met machthebbers. Bij de twee hoogste treden krijgen burgers zelfs de meerderheid van de besluitvorming of volledige bestuurlijke macht. Deze drie hoogste treden vallen onder het niveau van burgermacht (Ibid.).

2.2. Coproductie

De eerste trede op de participatieladder waarbij sprake is van daadwerkelijke participatie is de zesde trede; coproductie (Arnstein, 1969). Het begrip coproductie vindt zijn wetenschappelijke

oorsprong in de publieke sector, in het werk van Elinor Ostrom en haar collega's die de samenwerking tussen openbare diensten en burgers onderzochten (Brandsen, Steen & Verschuere, 2018). Nadat Elinor Ostrom en haar collega's in de jaren '70 hun werk over coproductie hadden gepubliceerd, was er veel belangstelling voor dit onderwerp (Brandsen, Steen & Verschuere, 2018). Deze belangstelling nam in de jaren '80 weer af, omdat het toen niet paste in de tijd. Het paradigma *New Public Management* kwam toen namelijk op vanuit de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk als kritiek op de verzorgingsstaat. De overheid zou zich zo min mogelijk moeten bemoeien met de maatschappij en zich voornamelijk moeten bezighouden met sturing op hoofdlijnen (Bovens et al., 2017). Tegenwoordig ontdekken overheden wereldwijd de burger weer als een waardevolle actor met een verantwoordelijkheid bij het ontwerpen en uitvoeren van overheidsbeleid en openbare diensten. Coproductie is momenteel een belangrijk onderdeel van de hervorming van overheidsbeleid over de hele wereld (Osborne, Stokosch & Radnor, 2018).

Het begrip coproductie kent geen eenduidige definitie. Elinor Ostrom en haar collega's beschrijven coproductie als "een proces waarbij input van individuen die niet "in" dezelfde organisatie zijn, wordt omgezet in goederen en diensten" (Ostrom, 1996, p. 1073). Coproductie houdt in dat burgers een actieve rol kunnen spelen bij het produceren van publieke goederen en diensten die voor hen van belang zijn (Ostrom, 1996). Andere omschrijvingen van coproductie zijn "het leveren van openbare diensten in een gelijkwaardige en wederkerige relatie tussen professionals, mensen die diensten gebruiken, hun families en hun bureaus" (Bovaird & Loeffler, 2012, p. 1121) en "de mix van activiteiten waarbij zowel ambtenaren als burgers bijdragen aan het verlenen van openbare diensten. De ambtenaren zijn betrokken als professionals, of 'reguliere producenten', terwijl de bijdrage van burgers gebaseerd is op vrijwillige inspanningen van individuen en groepen om de kwaliteit en/of kwantiteit van de diensten die ze gebruiken te verbeteren" (Brandsen & Honingh, 2015, p. 428). Coproductie wordt ook omschreven als "een waardevolle weg naar hervorming van openbare diensten en naar de planning en levering van doeltreffende openbare diensten" (Osborne, Stokosch & Radnor, 2018, p. 18).

Daarnaast hangt het begrip coproductie nauw samen met het begrip co-creatie, dat zijn oorsprong kent in de private sector en vrij recent pas populair is geworden in de publieke sector (Brandsen & Honingh, 2018). De twee begrippen zijn nauw met elkaar verbonden en worden om die reden vaak op dezelfde manier gebruikt in de praktijk (Voorberg, Bekkers & Tummers, 2015; Brandsen & Honingh, 2018). Zowel bij co-creatie als coproductie wordt de burger als een waardevolle partner gezien in de openbare dienstverlening. In het algemeen is overeengekomen dat de twee begrippen gaan over het op één of andere manier betrekken van

burgers (Lember, Brandsen & Tönurist, 2019). Co-creatie en coproductie gaan over de samenwerking tussen professionele dienstverleners in overheidsinstanties en (groepen) individuele burgers, het gaat hierbij niet om samenwerking met organisaties (Brandsen & Honingh, 2018).

Het onderscheid tussen de twee begrippen kan volgens Lember, Brandsen en Tönurist (2019) worden gemaakt op basis van het soort input dat burgers leveren. Coproductie wordt over het algemeen geassocieerd met diensten die burgers ontvangen tijdens de uitvoeringsfase van de productiecycclus, terwijl co-creatie diensten op strategisch niveau betreft. Als burgers betrokken zijn bij de algemene planning van een dienst, of deze zelf initiëren, dan is er sprake van co-creatie. Als burgers een dienst in een later stadium van de beleidscyclus vormgeven, dan is er sprake van coproductie (Lember, Brandsen & Tönurist, 2019). Voorberg, Bekkers en Tummers (2015) concluderen juist dat de twee termen door elkaar kunnen worden gebruikt. Om verwarring te voorkomen zal in dit onderzoek de term coproductie worden aangehouden. De omschrijving die in dit onderzoek zal worden aangehouden is die van Brandsen en Honingh (2015, p. 428): “Coproductie is de mix van activiteiten waarbij zowel ambtenaren als burgers bijdragen aan het verlenen van openbare diensten. De ambtenaren zijn betrokken als professionals, of 'reguliere producenten', terwijl de bijdrage van burgers gebaseerd is op vrijwillige inspanningen van individuen en groepen om de kwaliteit en/of kwantiteit van de diensten die ze gebruiken te verbeteren”. Dit is een brede omschrijving waaruit duidelijk wordt dat het bij coproductie gaat om een bijdrage van zowel ambtenaren als burgers, dat burgers vrijwillig aan het proces meedoen en dat het doel van coproductie is om publieke diensten te verbeteren.

2.3. Verschillende vormen van coproductie

Coproductie kan op verschillende manieren plaatsvinden. Op verschillende niveaus wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van coproductie. Allereerst is er een onderscheid te maken in de rollen die de burger op zich neemt, namelijk (1) de burger als mede-uitvoerder, (2) de burger als medeontwerper en (3) de burger als initiatiefnemer. Elke vorm verschilt in de mate van burgerbetrokkenheid (Voorberg, Bekker & Tummers, 2015). Als de burger de rol van mede-uitvoerder heeft, is er sprake van betrokkenheid bij diensten die verwijzen naar de overdracht van uitvoeringsactiviteiten in het voordeel van burgers die in het verleden werden uitgevoerd door de overheid (Brandsen & Honingh, 2018). In de rol van medeontwerper zijn burgers betrokken bij de inhoud en het proces van dienstverlening. Tot slot

zijn burgers in de rol van initiatiefnemer degenen die het initiatief nemen om specifieke diensten te formuleren (Brandsen & Honingh, 2018).

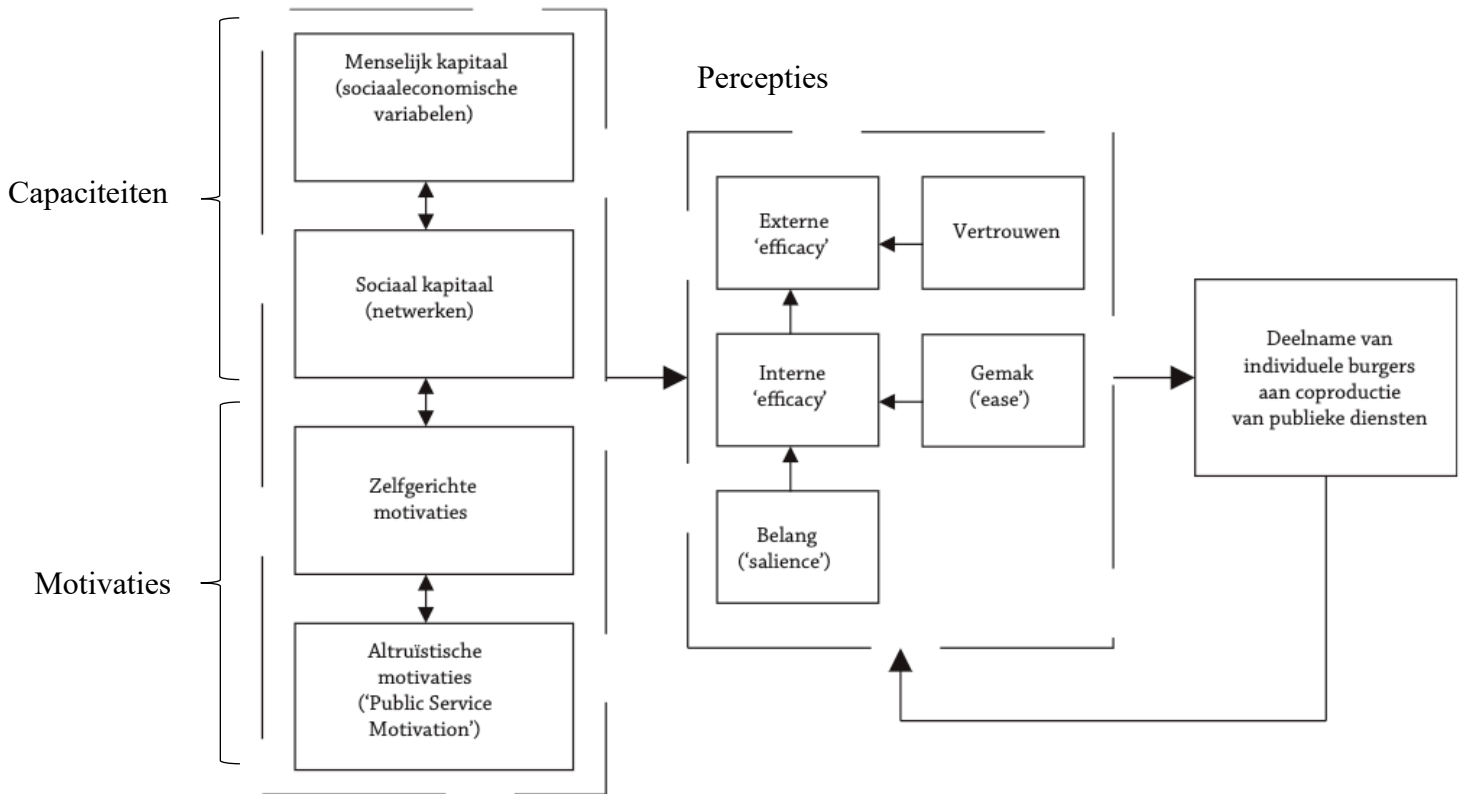
Daarnaast is er een onderscheid te maken in de hoeveelheid actoren die aan het coproductieproces deelnemen. Zo is een verdeling te maken in (1) individuele coproductie, (2) coproductie in een groep en (3) collectieve coproductie (Jo & Nabatchi, 2018; Bovaird et al., 2015). Individuele coproductie vindt plaats als een actor van de overheid direct samenwerkt met een burger. Waarschijnlijk is dit de meest voorkomende vorm van coproductie. Er is sprake van coproductie in een groep als meerdere actoren van de overheid direct en tegelijkertijd samenwerken met een aantal burgers in een bepaalde categorie, bijvoorbeeld bewoners van een bepaalde buurt. Tot slot is er sprake van collectieve co-productie als één of meerdere actoren van de overheid direct en tegelijkertijd werken met verschillende burgers die diverse leden van de gemeenschap zijn (Jo & Nabatchi, 2018; Bovaird et al., 2015).

2.4. Motieven voor deelname aan coproductie

Kennis over waarom sommige burgers bereid zijn actief deel te nemen aan coproductie van openbare diensten, terwijl anderen dat niet kunnen, kan helpen om de methoden voor de werving van deelnemers en het ontwerp van coproductieprocessen te verbeteren (Van Eijk & Steen, 2015). Van Eijk en Steen (2015) hebben een theoretisch model gebouwd om erachter te komen wat burgers motiveert om deel te nemen aan coproductieprocessen. In dit model zijn niet alleen coproductietheorieën toegepast, ook andere theorieën en concepten zijn gebruikt om het model te vormen. Zo zijn literatuur over politieke participatie en het concept *Public Service Motivation* geïntegreerd en hieruit zijn drie factoren naar voren gekomen die van invloed zijn op actieve deelname aan coproductieprocessen, namelijk (1) percepties, (2) motivaties en (3) capaciteiten (Van Eijk & Steen, 2015). Hieronder is in figuur 2 het theoretisch model weergegeven.

Figuur 2

Theoretisch model van Van Eijk & Steen (Allewaert, 2019, p. 9)

2.4.1. Capaciteiten

De eerste factor, capaciteiten, is onder te verdelen in twee onderdelen; menselijk kapitaal (sociaaleconomische variabelen) en sociaal kapitaal (netwerken). Uit de politicologie blijkt ten eerste dat sociaaleconomische factoren invloed hebben op politieke participatie (Van Eijk & Steen, 2015). Voor burgers die de Nederlandse taal niet machtig zijn, is het bijvoorbeeld moeilijker om deel te nemen aan coproductieprocessen (Fledderus, 2015). Het is daarom belangrijk dat coproductanten met een lagere sociaaleconomische achtergrond extra ondersteuning en uitleg krijgen. Ook voor ouderen kan coproductie lastig zijn als er bijvoorbeeld gebruik moet worden gemaakt van digitale technologie (Fledderus, 2015). Daarnaast blijkt dat vrouwen vaker deelnemen aan individuele coproductie dan mannen. Bij collectieve coproductie is er geen verschil tussen mannen en vrouwen aan te tonen (Van Eijk & Steen, 2015). Ook sociaal kapitaal blijkt invloed te hebben op deelname aan coproductieprocessen. Sociaal kapitaal, ook wel een netwerk, kan worden opgebouwd via bijvoorbeeld lidmaatschap van een bepaalde groep of huwelijkse staat. Zo is bijvoorbeeld

gebleken dat burgers die actief zijn in de samenleving met meer mogelijkheden voor vrijwilligerswerk in aanraking komen en hier ook vaker aan meedoen (Van Eijk & Steen, 2015). Actieve burgers zouden op deze manier ook vaker in aanraking kunnen komen met mogelijkheden tot coproductie.

2.4.2. *Motivaties*

Deze tweede factor is ook onder te verdelen in twee onderdelen; zelfgerichte motivaties en altruïstische motivaties. Zelfgerichte motivaties vormen een meer materialistische drijfveer. Burgers kiezen ervoor om deel te nemen aan coproductie, omdat het voor hen betere diensten oplevert tegen lagere kosten (Van Eijk & Gascó; Fledderus, 2015; Van Eijk & Steen, 2015). Het uitblijven van snelle resultaten kan er echter voor zorgen dat coproductanten vroegtijdig afhaken (Fledderus, 2015). Onder zelfgerichte motivaties vallen ook solidaire motivaties en expressieve motivaties. Solidaire motivaties hebben betrekking op het verbonden voelen met anderen en expressieve motivaties gaan over het hebben van een positief gevoel vanwege een bijdrage aan een groter geheel (Van Eijk & Steen, 2015). Ook kunnen burgers gemotiveerd zijn om deel te nemen aan coproductieprocessen, omdat zij hierdoor hun eigen competenties verbeteren of aan wettelijke verplichtingen voldoen.

Daarnaast hebben burgers ook altruïstische motivaties om te coproduceren. Hieronder vallen saamhorigheid en het gevoel als burger een verantwoordelijkheid te hebben voor de samenleving. Burgers hebben deze motivatie, omdat zij zich verbonden voelen met de samenleving en zich kunnen identificeren met publieke doelen (Van Eijk & Gascó, 2018; Van Eijk & Steen, 2015). Een concept dat meer inzicht geeft in deze motivaties is *Public Service Motivation* (PSM). Oorspronkelijk werd dit concept gebruikt om te verklaren waarom ambtenaren in de publieke sector willen werken, maar tegenwoordig wordt dit concept breder toegepast. PSM kan de publieke sector ook overstijgen. Hiermee wordt bedoeld dat de motivaties die bij PSM horen ook kunnen worden toegepast in andere delen van de samenleving die het nastreven van algemeen belang inhouden (Neumann & Schott, 2021). Ook buiten de werksfeer kan PSM namelijk leiden tot meer deelname aan activiteiten in het publieke domein (Neumann & Schott, 2021; Van Eijk & Steen, 2015). Als een burger zich verbonden voelt met de samenleving, zorgt dat voor meer bereidheid voor een actieve bijdrage aan de samenleving. Hieronder valt ook deelname aan coproductieprocessen (Van Eijk & Steen, 2015).

2.4.3. *Percepties*

De eerste twee factoren, capaciteiten en motivaties, hebben invloed op de derde factor; percepties. Deze factor is onder de te verdelen in drie onderdelen; (1) *salience*, (2) *internal efficacy* en (3) *external efficacy* (Van Eijk & Steen, 2015). De eerste stap, *salience*, gaat over de relevantie van een onderwerp en het belang van een geproduceerde dienst voor een burger. Alleen als een burger een onderwerp relevant en belangrijk vindt, zal hij daarin willen investeren (Van Eijk & Gascó, 2018; Van Eijk & Steen, 2015). Het is namelijk niet mogelijk om aan alle onderwerpen aandacht te schenken en aan alle mogelijkheden voor coproductie deel te nemen. Onder *salience* valt ook de perceptie van het belang van een geproduceerde dienst. Een burger zal kijken naar hoe een geproduceerde dienst invloed zal hebben op hem en zijn omgeving (Van Eijk & Steen, 2015). Hoe meer invloed een geproduceerde dienst heeft op het leven van een burger, hoe eerder deze burger geneigd is om te coproduceren (Pestoff, 2012).

Internal efficacy, het tweede onderdeel, is een begrip dat uit de politicologie komt en onder andere wordt gebruikt om kiesgedrag van burgers te verklaren. *Internal efficacy* gaat over hoe competent een burger zichzelf vindt om politiek te begrijpen en eraan deel te nemen (Van Eijk & Gascó, 2018). Bij een coproductieproces zal een burger zich afvragen of hij competent genoeg is om deel te nemen aan dit proces (Van Eijk & Steen, 2015). De *internal efficacy* is afhankelijk van de *ease* van een coproductieproces; hoe meer moeite een burger moet doen om deel te kunnen nemen aan een coproductieproces, hoe minder snel hij dat zal doen (Pestoff, 2012). De *ease* hangt samen met de tijd en moeite die een burger moet investeren en zou daarom ook wel de transactiekosten voor participatie genoemd kunnen worden (Pestoff, 2012). De *ease* heeft om die reden invloed op de *internal efficacy*.

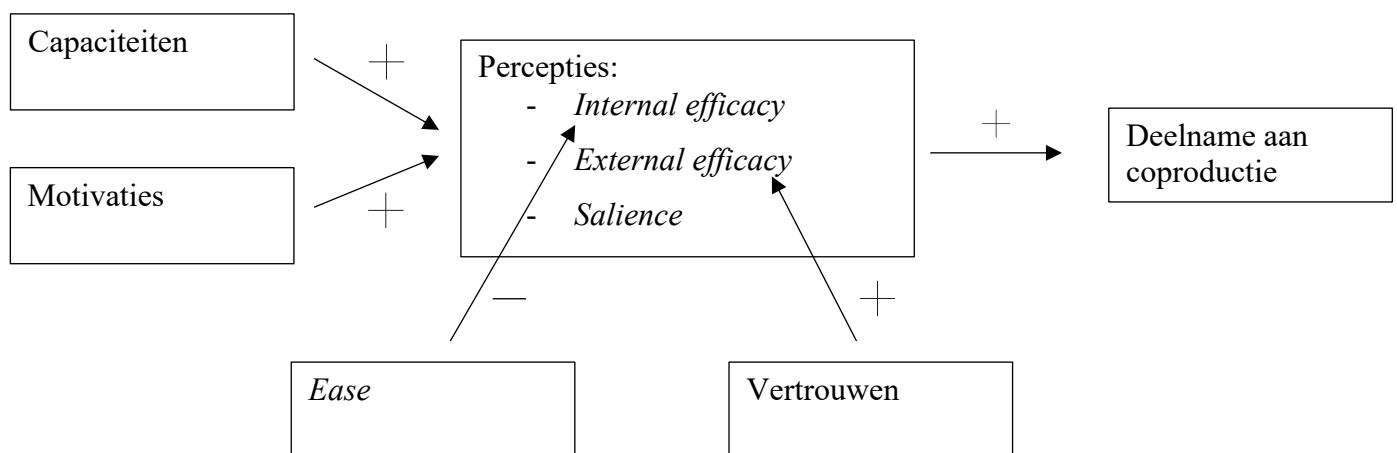
Het derde onderdeel betreft *external efficacy* en gaat over de verwachte invloed die een burger denkt te zullen hebben bij deelname aan een coproductieproces (Van Eijk & Gascó, 2018; Van Eijk & Steen, 2015). *External efficacy* verwijst naar de verwachte responsiviteit van de overheid wanneer het gaat om wat burgers willen. In het geval van coproductie gaat het ook om de verwachting of de openbare dienstverlener open staat voor interactie met burgers. Het vertrouwen dat een burger heeft in een organisatie is hierop van invloed; hoe meer vertrouwen een burger heeft in een organisatie, hoe groter de kans dat een burger zijn deelname aan coproductie als nuttig zal beschouwen (Van Eijk & Steen, 2015; Fledderus, 2015). Het vertrouwen dat een burger heeft in de overheid heeft dus invloed op *external efficacy*.

2.5. Conceptueel model

Aan de hand van de theorieën die zijn besproken in dit theoretisch kader is een conceptueel model ontstaan dat hieronder is weergegeven in figuur 3. In dit model is te zien dat capaciteiten en motivaties een positief effect hebben op percepties. Dit betekent dat als de capaciteiten en motivaties van burgers hoger zijn, de percepties van burgers ook omhooggaan. Vertrouwen heeft een positief effect op *external efficacy*. Dus als het vertrouwen omhooggaat, gaat ook de *external efficacy* omhoog. *Ease* heeft een negatief effect op *internal efficacy*. Dit betekent dat als de *ease* hoog is, de *internal efficacy* laag is en als de *ease* laag is, de *internal efficacy* hoog is. Vervolgens hebben de percepties (*internal efficacy*, *external efficacy* en *saliency*) weer een positief effect op de deelname van burgers aan coproductie, wat inhoudt dat hoe hoger de percepties van burgers zijn, hoe meer zij zullen deelnemen aan coproductie.

Figuur 3

Conceptueel model

3. Methoden

In dit hoofdstuk worden de methoden die zijn toegepast in dit onderzoek beschreven. In de eerste paragraaf worden de onderzoeksstrategie en het soort onderzoek beschreven. In de tweede paragraaf wordt het onderzoeksonderwerp beschreven. Hier wordt aandacht besteed aan de keuzes van casussen en respondenten. Vervolgens wordt de keuze voor de methoden uiteengezet en zal uitleg worden gegeven over de werkwijze die tijdens de analyse is toegepast. Daarna worden in de vierde paragraaf de variabelen van dit onderzoek geoperationaliseerd. Tot slot worden in dit hoofdstuk de betrouwbaarheid en validiteit van dit onderzoek toegelicht.

3.1. Onderzoeksstrategie

Ten eerste is dit onderzoek een deductief onderzoek. Deductief onderzoek gaat uit van een patroon dat logisch of theoretisch zou kunnen worden verwacht naar waarnemingen die testen of het verwachte patroon daadwerkelijk optreedt (Babbie, 2016). In dit onderzoek zijn bestaande theorieën gebruikt om een verklaring te vinden voor de probleemstelling van dit onderzoek (Van Thiel, 2021). Theorieën over burgerparticipatie en coproductie zijn gebruikt om een antwoord te vinden op de vraag hoe groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met de buurt openbaar toegankelijk gemaakt kunnen worden voor de Schilderswijk en Transvaal in Den Haag.

Daarnaast is dit onderzoek een kwalitatief onderzoek. Het onderscheid tussen kwalitatieve en kwantitatieve gegevens in sociaal onderzoek is eigenlijk het onderscheid tussen numerieke en niet-numerieke gegevens (Babbie, 2016). Kwalitatieve gegevens zijn bijvoorbeeld uitspraken van personen of stukken tekst uit documenten (Van Thiel, 2021). Het voordeel van kwalitatieve data is dat het betekenisrijke data zijn (Babbie, 2016). In dit onderzoek staan percepties, ervaringen en meningen centraal en om die reden is ervoor gekozen om gebruik te maken van kwalitatieve methoden; namelijk interviewen en documentenonderzoek.

Tot slot is dit onderzoek een *multiple casestudy*. In een *multiple casestudy* worden meerdere casussen onderzocht in hun natuurlijke omgeving (Van Thiel, 2021). Dit is een geschikte methode voor dit onderzoek, omdat de vraagstukken rondom groenblauwe schoolpleinen zeer actueel zijn binnen gemeenten en scholen en regelmatig worden besproken. Voor dit onderzoek zijn heterogene casussen geselecteerd, wat inhoudt dat er casussen zijn geselecteerd die niet allemaal hetzelfde zijn. Deze casussen zullen in de volgende paragraaf nader worden toegelicht. Een vereiste van een *casestudy* is dat er gebruik wordt gemaakt van

meerdere methoden, ook wel triangulatie genoemd (Van Thiel, 2021). In dit onderzoek zijn de methoden interviewen en documentenonderzoek toegepast.

3.2. Onderzoeksonderwerp

In dit onderzoek staan groenblauwe schoolpleinen centraal. Het realiseren van groenblauwe schoolpleinen is een actueel onderwerp waar veel gemeenten zich momenteel mee bezig houden. De focus in dit onderzoek ligt op het openbaar toegankelijk maken van deze schoolpleinen in samenwerking met buurtbewoners voor de wijken Transvaal en Schilderswijk in Den Haag. De focus ligt op deze twee wijken, omdat uit een eerdere scriptie is gebleken dat dit twee wijken in Den Haag zijn met veel hittestress. Openbaar toegankelijke groenblauwe schoolpleinen kunnen daarom juist in deze wijken van toegevoegde waarde zijn. Voor dit onderzoek zijn verschillende heterogene casussen geselecteerd.

Ten eerste zijn de gemeente Amsterdam, gemeente Rotterdam en gemeente Utrecht geselecteerd voor dit onderzoek. Den Haag vormt namelijk samen met deze drie gemeenten de G4, dit zijn de vier grootste gemeenten in Nederland. Deze drie gemeenten zijn uitgekozen, omdat ze vergelijkbaar zijn met de gemeente Den Haag en allemaal een subsidie hebben voor groenblauwe schoolpleinen. Zo werkt Amsterdam met de Amsterdamse Impuls Schoolpleinen, een subsidie voor groenblauwe schoolpleinen waarbij een voorwaarde is dat leerkrachten, kinderen, ouders en de buurt worden betrokken bij het ontwerpen en maken van het nieuwe schoolplein (*Checklist herinrichting schoolplein*, z.d.). Ook de gemeente Rotterdam en de gemeente Utrecht hebben een subsidie voor groenblauwe schoolpleinen. De gemeente Rotterdam stelt als voorwaarde voor deze subsidie dat er na schooltijd activiteiten moeten worden ondernomen voor kinderen uit de buurt (*Subsidieregeling groenblauwe schoolpleinen 2022*, 2022). De gemeente Utrecht stelt het openbaar toegankelijk maken van het groenblauwe schoolplein tussen 8:00 uur en 20:00 uur verplicht, tenzij in de aanvraag die is toegekend is aangegeven waarom dit niet mogelijk is (*Nadere regel speelplaatsen van scholen*, 2021). Het is daarom interessant om deze drie gemeenten te betrekken in dit onderzoek.

Daarnaast zijn drie middelgrote gemeenten geselecteerd voor dit onderzoek, namelijk de gemeente Dordrecht, de gemeente Leiden en de gemeente Apeldoorn. Deze drie gemeenten vallen binnen de G40. Deze drie gemeenten zijn om verschillende redenen geselecteerd. Zo wordt in de gemeente Dordrecht gewerkt aan een gezamenlijke aanpak rondom groenblauwe schoolpleinen. Hierbij worden zowel interne als externe partners betrokken (persoonlijke communicatie, 12 april 2022). De gemeente Leiden is gekozen vanwege een specifieke casus van een groenblauw schoolplein dat openbaar toegankelijk is en waar veel wordt gedaan in

samenwerking met de wijk (persoonlijke communicatie, 12 april 2022). De gemeente Apeldoorn is geselecteerd vanwege de subsidie voor groenblauwe schoolpleinen, waarbij een voorwaarde is dat het groenblauwe schoolplein openbaar toegankelijk is tot tenminste 20:00 uur (*Subsidieregeling Gezinsstad – Schoolpleinen*, z.d.).

Binnen deze zes gemeenten is ten eerste gesproken met een medewerker die zich met de groenblauwe schoolpleinen bezighoudt. Vervolgens is binnen elke gemeente een school geselecteerd met een openbaar toegankelijk groenblauw schoolplein waarbij veel wordt samengewerkt met de wijk. Hierbij is getracht scholen in wijken te selecteren die vergelijkbaar zijn met Transvaal en de Schilderwijk in Den Haag. Dit was in Utrecht en Leiden niet mogelijk, omdat binnen deze gemeenten geen openbaar toegankelijke groenblauwe schoolpleinen zijn in soortgelijke wijken als de Schilderswijk en Transvaal. In deze gevallen is gekozen voor een school met een openbaar toegankelijk groenblauw schoolplein in een andere wijk. Tot slot zijn ook twee ontwerpbureaus geselecteerd voor dit onderzoek. Deze ontwerpbureaus hebben veel ervaring met het ontwerpen en realiseren van groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met de buurt. Een overzicht van alle respondenten is te vinden in bijlage 1.

3.3. Methoden van analyse

In dit onderzoek zijn twee onderzoeksmethoden toegepast, namelijk documentenonderzoek en interviewen. In deze paragraaf worden zowel deze twee methoden als de manier waarop de analyse is gedaan, toegelicht.

3.3.1. *Documentenonderzoek*

Het eerste onderdeel van dit onderzoek bestaat uit het doen van een documentenonderzoek, hierbij zijn bestaande gegevens geanalyseerd (Van Thiel, 2021). In dit onderzoek zijn, indien aanwezig, wet- en regelgeving en beleidsdocumenten van de gemeenten over groenblauwe schoolpleinen geanalyseerd. Daarnaast is zoveel mogelijk informatie over de groenblauwe schoolpleinen van de scholen en de twee ontwerpbureaus binnen dit onderzoek verzameld en geanalyseerd. Aan de hand van dit documentenonderzoek zijn ten eerste de respondenten voor de interviews geselecteerd. Daarnaast heeft het documentenonderzoek ook gediend als voorbereiding op de interviews, zodat goede inhoudelijke vragen tijdens de interviews konden worden gesteld.

3.3.2. *Interviewen*

Naast documentenonderzoek is ook de interviewmethode toegepast. Interviewen is een methode die veel wordt gebruikt in *casestudies*. In een interview wordt informatie over het onderzoeksonderwerp verzameld door middel van het stellen van vragen aan één of meer personen (Van Thiel, 2021). Deze methode is gekozen, omdat in dit onderzoek de ervaringen van de respondenten centraal staan. Deze kunnen worden uitgevraagd door middel van een interview. Daarnaast is er in een interview ruimte om door te vragen op wat een respondent vertelt, wat zorgt voor meer verdieping en verduidelijking (Van Thiel, 2021). In dit onderzoek is het semigestructureerde interview toegepast. Bij deze vorm van interviewen is er sprake van een interviewhandleiding of topiclijst waarin onderwerpen of een aantal vragen staan die de onderzoeker aan de respondent voorlegt (Van Thiel, 2021). Voor dit onderzoek is een interviewhandleiding opgesteld, deze is te vinden in bijlage 3. Dit onderzoek is een deductief onderzoek en daarom zijn de onderwerpen en vragen in de interviewhandleiding afgeleid van de geoperationaliseerde variabelen uit het theoretisch kader (Van Thiel, 2021). De operationalisatie van de variabelen is hieronder te vinden in paragraaf 3.4. De audio van alle interviews is opgenomen nadat de respondenten hier toestemming voor hadden gegeven. Hiervoor is een informatie- en toestemmingsformulier gebruikt, dit formulier is te vinden in bijlage 2. De interviews op de scholen werden opgevolgd door een rondleiding over het groenblauwe schoolplein. Tijdens deze rondleidingen hebben de respondenten ook informatie verschaft aan de onderzoeker. De onderzoeker heeft hier losse aantekeningen van gemaakt en deze informatie ook meegenomen in de resultaten. Tevens zijn tijdens deze rondleidingen foto's gemaakt van de schoolpleinen (waaronder ook de foto op het voorblad van deze scriptie).

3.3.3. *Analyse*

Voor de analyse van de resultaten die uit het documentenonderzoek en de interviews naar voren zijn gekomen, is het programma MAXQDA 2022 gebruikt. De documenten en de transcripties van de interviews zijn in dit programma geüpload, daarna zijn de codes toegevoegd. Voor het open coderen zijn de codes 'capaciteiten', 'motivaties', 'percepties', 'ease' en 'vertrouwen' gebruikt. Daarna zijn voor het axiaal coderen de codes 'menselijk kapitaal', 'sociaal kapitaal', 'zelfgerichte motivaties', 'altruïstische motivaties', 'salience', 'internal efficacy' en 'external efficacy' gebruikt. Tijdens het coderen zijn naast deze codes die uit de operationalisatie naar voren zijn gekomen (zie tabel 1 hieronder), ook nog andere codes naar voren gekomen en toegepast. Dit waren de codes 'overlast en vandalisme' en 'tips voor Den Haag'. Het

codeerschema is te vinden in bijlage 4. Aan de hand van de gecodeerde documenten zijn vervolgens de resultaten op papier gezet.

3.4. Operationalisatie

In het theoretisch kader zijn een aantal variabelen naar voren gekomen die invloed hebben op de deelname aan coproductieprocessen. Deze variabelen zijn capaciteiten, motivaties, percepties, *ease* en vertrouwen. In onderstaande tabel (tabel 1) zijn deze variabelen geoperationaliseerd en meetbaar gemaakt.

Tabel 1

Operationalisatie van variabelen uit theoretisch kader

Variabelen	Definities van de variabelen	Indicatoren	Methode
Capaciteiten	Menselijk kapitaal (sociaaleconomische variabelen)	Opleidingsniveau, beroep, inkomen	Interviews Documentenonderzoek
	Sociaal kapitaal (netwerken)	Hoeveel mensen kent iemand/hoe groot is iemands netwerk	Interview
Motivaties	Zelfgerichte motivaties (materialistische drijfveer)	Wat levert het op om mee te doen aan coproductieprocessen (bijvoorbeeld betere diensten tegen lagere kosten)	Interviews
	Altruïstische motivaties	Gevoel van verbondenheid met de samenleving/gevoel van verantwoordelijkheid voor de samenleving/identificatie met publieke doelen	Interviews Documentenonderzoek
Percepties	<i>Saliency</i>	Hoe relevant is een onderwerp voor iemand en wat is het belang van een geproduceerde dienst voor iemand/welke invloed heeft het op iemand (en zijn omgeving)	Interviews

	<i>Internal efficacy</i>	Hoe competent vindt iemand zich om mee te doen aan coproductieprocessen	Interviews
	<i>External efficacy</i>	Welke invloed denkt iemand te hebben door deelname aan coproductieprocessen/de verwachte responsiviteit van de overheid wanneer het gaat om wat burgers willen/de verwachting of de openbare dienstverlener open staat voor interactie met burgers	Interviews
<i>Ease</i>	Transactiekosten voor participatie	Hoeveel tijd en moeite kost het voor iemand om deel te nemen aan coproductieprocessen	Interviews Documentenonderzoek
Vertrouwen (in de overheid)	Ergens op rekenen of ergens vanuit gaan, zonder dat daar bewijs of garantie voor is	De verwachting dat een bepaalde inbreng ook daadwerkelijk van invloed is op het uiteindelijke resultaat	Interviews

3.5. Validiteit en betrouwbaarheid

De validiteit en betrouwbaarheid bepalen de kwaliteit van een onderzoek. Binnen validiteit kan een onderscheid worden gemaakt in interne validiteit en externe validiteit. Interne validiteit gaat over de geldigheid van het onderzoek, ofwel heeft de onderzoeker gemeten hij wilde meten (Van Thiel, 2021). De externe validiteit betreft de generaliseerbaarheid van het onderzoek, ofwel zijn de resultaten van het onderzoek ook toe te passen in andere situaties. Daarnaast wordt de betrouwbaarheid van een onderzoek bepaald door de nauwkeurigheid en consistentie waarmee de variabelen worden gemeten. Dit zorgt er namelijk voor dat de resultaten van een onderzoek niet op toevalligheden berusten (Van Thiel, 2021).

3.5.1. *Validiteit*

In dit onderzoek zijn een aantal maatregelen genomen om de validiteit te waarborgen. Om ervoor te zorgen dat in dit onderzoek wordt gemeten wat de onderzoeker wil meten, is ten eerste veel tijd besteed aan de operationalisatie van de variabelen. De variabelen die zijn gemeten, zijn uit het theoretisch kader afgeleid. Deze variabelen hebben definities gekregen die in dit

onderzoek zijn aangehouden. Daarna zijn indicatoren opgesteld. Deze indicatoren zijn gebruikt voor het samenstellen van de interviewhandleiding, deze is te vinden in bijlage 3. De interviews zijn allemaal aan de hand van dezelfde interviewhandleiding afgenomen. Dit verhoogt de validiteit van de interviews, omdat elk interview daardoor op dezelfde manier wordt afgenomen. Daarnaast is voorafgaand aan het afnemen van de interviews een documentenonderzoek gedaan, waardoor de onderzoeker veel kennis over het onderwerp had tijdens het interview. Hierdoor was de interviewer in staat om goede inhoudelijke vragen te stellen. Voor de interviews zijn veertien respondenten geselecteerd. Dit is een gering aantal onderzoekseenheden en daarom wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van triangulatie om de validiteit te verhogen. Vanwege het feit dat er voor heterogene casussen is gekozen, is de interne validiteit hoog. Dit komt doordat de informatie die wordt verzameld heel omvangrijk is (Van Thiel, 2021). De externe validiteit is lager doordat de gevonden effecten sterk afhankelijk zijn van de context van de onderzochte casussen (Van Thiel, 2021). Het feit dat er in dit onderzoek sprake is van heterogene casussen vergroot de generaliseerbaarheid naar de populatie van alle Nederlandse gemeenten echter wel.

3.5.2. *Betrouwbaarheid*

Daarnaast zijn ook maatregelen genomen om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te waarborgen. Ten eerste is er in dit onderzoek sprake van triangulatie, er is namelijk gebruik gemaakt van meerdere onderzoeksmethoden. Zo is er documentenonderzoek gedaan en zijn vervolgens interviews afgenomen. Tijdens de interviews zijn aan alle respondenten dezelfde vragen gesteld of zijn in ieder geval dezelfde formuleringen gebruikt tijdens het stellen van de vragen. De interviewvragen zijn gesteld aan de hand van de van tevoren opgestelde interviewhandleiding. Dit zorgt voor structuur in het onderzoek. De verwerking en analyse van alle data is gedaan met het programma MAXQDA 2022. In bijlage 4 is het codeerschema te vinden dat voor de analyse is gebruikt. Tijdens het gehele onderzoek is een database bijgehouden waarin alle bestanden en data zijn vastgelegd. Hier zijn zowel alle documenten te vinden die voor het documentenonderzoek zijn gebruikt als de opnames en transcripten van de interviews. Hierdoor kunnen deze later makkelijk worden teruggevonden en nageslagen. Dit zorgt voor een grotere betrouwbaarheid van het onderzoek (Van Thiel, 2021).

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van dit onderzoek beschreven. Voordat deze resultaten worden besproken, worden eerst korte omschrijvingen gegeven van de Schilderswijk en Transvaal en van de wijken die in dit onderzoek zijn meegenomen. Vervolgens worden de resultaten beschreven aan de hand van de variabelen uit de interviewhandleiding. Aan de hand van deze variabelen, die zijn voortgekomen uit het theoretisch kader, is namelijk onderzocht welke factoren van invloed zijn op deelname aan coproductieprocessen. Uit de interviews zijn echter ook alternatieve verklaringen voor deelname aan coproductieprocessen naar voren gekomen. Deze alternatieve verklaringen worden in paragraaf 4.7 besproken. Tot slot zal een conclusie van de resultaten worden geformuleerd.

4.1. Omschrijving van de wijken

4.1.1. *Den Haag: Schilderswijk*

De Schilderswijk heeft bijna 31.000 inwoners (Gemeente Den Haag, z.d.-a). Zo'n 91% van deze inwoners heeft een migratieachtergrond. De wijk kent 14077 huishoudens, waarvan 24,7% een samenwonend huishouden met kinderen betreft. Het gemiddelde inkomen is 31.200 euro. 35,7% van de inwoners ontvangt een uitkering. Dit is meer dan het Haagse gemiddelde dat op 28,1% ligt. Het aantal misdrijven in de wijk is gedaald in vergelijking met 2016, namelijk van 2663 naar 2031. Het aantal meldingen van overlast en vandalisme is iets gestegen en lag in 2020 op 2405. 55% van de bevolking is laagopgeleid, 32% is middelbaar opgeleid en 13% is hoogopgeleid. De sociale cohesie in de wijk kreeg in 2019 het cijfer 5,4 (Gemeente Den Haag, z.d.-a).

4.1.2. *Den Haag: Transvaal*

Transvaal heeft 16262 inwoners waarvan 93,2% een migratieachtergrond heeft (Gemeente Den Haag, z.d.-b). Er zijn 7422 huishoudens gevestigd waarvan 25,8% huishoudens met kinderen zijn. Er wonen 4601 werkenden in de wijk, de meeste mensen zijn werkzaam in de detailhandel en de horeca. Het gemiddelde besteedbare inkomen ligt op 32.400 euro. 60,8% van de mensen in de wijk heeft een laag inkomen tegenover 8,4% met een hoog inkomen. 29,8% van de inwoners ontvangt een uitkering, wat iets hoger is dan het Haagse gemiddelde. Ook in deze wijk is het aantal misdrijven in vergelijking met 2016 gedaald, namelijk van 1937 naar 1148. Ook hier kreeg de sociale cohesie in de wijk een 5,4 (Gemeente Den Haag, z.d.-b)

4.1.3. *Amsterdam: Osdorp-Midden*

Osdorp-Midden is een wijk in het gebied Osdorp. In Osdorp-Midden wonen veel gezinnen met kinderen en veel 18-minners (Gemeente Amsterdam, 2022). De sociaaleconomische status in de wijk is lager dan het gemiddelde, er is veel sprake van werkloosheid en veel gezinnen leven van een bijstandsuitkering. Bijna de helft van de bewoners heeft aangegeven zich weleens onveilig te voelen in de wijk en overlast te ervaren in de wijk. Relatief gezien is er veel verloedering en overlast van drugs en jongeren. De criminaliteitscijfers zijn hoog, vooral onder de jongeren. De gemeente Amsterdam wil onder andere de leefbaarheid en veiligheid verbeteren, kansengelijkheid vergroten en de betrokkenheid van bewoners verhogen (Gemeente Amsterdam, 2022).

4.1.4. *Rotterdam: Feijenoord*

Toen de wijk Feijenoord in de 19^e eeuw werd gebouwd, heeft de gemeente Rotterdam zich hier niet veel mee bemoeid waardoor de kwaliteit van de woningen laag was (Gemeente Rotterdam, 2022). Op dit moment wonen er ruim 7500 mensen in Feijenoord. Hiervan heeft ongeveer 75% een niet-westerse migratieachtergrond. In de wijk wonen veel gezinnen met kinderen. Het gemiddelde besteedbaar inkomen is lager dan gemiddeld in Rotterdam, net als het opleidingsniveau. Bijna 80% van de inwoners valt onder de 40% laagste inkomens in Rotterdam. Er is veel sprake van diefstal, geweld, inbraak, vandalisme en overlast. Het veiligheidsgevoel van de inwoners is laag en de kwaliteit van leven wordt laag beoordeeld (Gemeente Rotterdam, 2022).

4.1.5. *Utrecht: Noordwest*

De wijk Noordwest in Utrecht bestaat uit 44.542 inwoners. Het grootste gedeelte van de inwoners is tussen de 27 en 34 jaar oud, de wijk is relatief jong. Er wonen mensen met 125 verschillende nationaliteiten in de wijk en meer dan 60% van de inwoners heeft een Nederlandse achtergrond (Gemeente Utrecht, z.d.; Gemeente Utrecht, 2018). Kenmerkend aan deze wijk is de intensieve bebouwing, de drukke wegen en de diverse verzameling van bewoners en ondernemers in de wijk. Noordwest is de wijk in Utrecht waar het minste aantal vierkante meters openbare ruimte per inwoner beschikbaar is. De werkloosheid in deze wijk is wat hoger dan het Utrechtse gemiddelde. Inwoners geven hun wijk een 6,3. Dat is minder dan het gemiddelde in Utrecht, wat een 7,1 is (Gemeente Utrecht, 2018).

4.1.6. *Dordrecht: Wielwijk*

In Wielwijk zijn een aantal ontwikkelingen gaande met als doel de wijk nog mooier te maken, één van deze ontwikkelingen is het vergroenen van de schoolpleinen van basisscholen De Albatros en De Fontein (Gemeente Dordrecht, z.d.). De gemeente Dordrecht ziet een noodzaak om op sociaal en economisch terrein extra te investeren in deze wijk. In de wijk is sprake van relatief lage inkomens, de wijk kent een hoge werkloosheid, er is een hoog percentage schooluitval, er wordt weinig deelgenomen aan sport, er is veel sociaal isolement en de wijk kent een hoog percentage inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond. “Ik denk dat Schilderswijk en Transvaal wel een beetje overeenkomt met Wielwijk hier”, aldus respondent 10.

4.1.7. *Leiden: Boerhavedistrict*

Het Boerhavedistrict in Leiden heeft 5833 inwoners. In deze wijk wonen 3823 inwoners van Nederlandse afkomst, 1094 van westerse afkomst en 784 van niet-westerse afkomst (Gemeente Leiden, 2022). 60% van de huishoudens in het Boerhavedistrict zijn eenpersoonshuishoudens, slecht 16% zijn meerpersoonshuishoudens met kinderen (Gemeente Leiden, z.d.). 27% van de inwoners heeft aangegeven weleens overlast te hebben ervaren in de wijk, dat is het laagste percentage van alle wijken in Leiden. De inwoners geven hun wijk een 8,1 als het gaat om veiligheid. Het gemiddelde inkomen in de wijk is hoog, namelijk 57.400 euro per jaar. Inwoners geven hun wijk een gemiddelde van een 7,9 (Gemeente Leiden, 2022).

4.1.8. *Apeldoorn: Noord-Oost*

Noord-Oost bestaat uit 5635 inwoners waarvan 73% een Nederlandse etniciteit heeft, 14% een niet-westerse etniciteit en 13% een westerse etniciteit. De wijk scoort een ruim voldoende als het gaat om de leefbaarheid en de veiligheid in de wijk (Gemeente Apeldoorn, 2022). “Het is een multicultureel buurtje” volgens respondent 12. Hij vertelt ook het volgende over de wijk: “Het is wel grappig dat we hier in de Gentiaanbuurt zitten. Het is niet zo’n beste buurt in Apeldoorn. Het is één van de twee of drie beroerdste. In Den Haag zal het de Schilderswijk zijn, dat gevoel. Terwijl het heel gaaf is dat als je hier rondloopt, dat je heel veel groen ziet.” (Respondent 12).

4.2. Capaciteiten

In deze paragraaf worden de capaciteiten die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen besproken. De capaciteiten zijn onderverdeeld in twee vormen: menselijk kapitaal en sociaal kapitaal. Met menselijk kapitaal worden sociaaleconomische variabelen zoals opleidingsniveau en inkomen bedoeld. Onder sociaal kapitaal valt het netwerk dat iemand heeft.

4.2.1. *Menselijk kapitaal*

Het menselijk kapitaal wordt voor een groot deel bepaald door de wijk waarin een school zich bevindt, omdat kinderen vaak naar een school gaan bij hen in de buurt. Vier van de zes geïnterviewde scholen bevinden zich in een wijk die vergelijkbaar is met de Schilderswijk en Transvaal. Dit zijn de wijken Osdorp-Midden in Amsterdam, Feijenoord in Rotterdam, Wielwijk in Dordrecht en Noord-Oost in Apeldoorn. De bewoners van deze wijken hebben over het algemeen een lage sociaaleconomische status zoals ook is terug te lezen in de wijkomschrijvingen hierboven. Respondent 2 beschrijft de wijk waarin de Osdorpse Montessorischool ligt als ‘Amsterdams’. De school ligt in een gemengde buurt. “Er wonen veel mensen waarvan de voorouders van niet-westerse afkomst zijn, ze komen overal vandaan eigenlijk.” (Respondent 2). Respondent 4 vertelt dat de ouders van de leerlingen op zijn school in Feijenoord gemiddeld 20.000 euro op jaarbasis verdienen. “We zitten echt wel in een wijk waar veel behoefte is aan goede opleidingen, ontwikkeling voor de kinderen, noem het maar op.” Respondent 10 heeft aangegeven dat Wielwijk overeenkomt met de Schilderwijk en Transvaal in Den Haag. Ook Noord-Oost in Apeldoorn is volgens respondent 12 vergelijkbaar met de Schilderswijk en Transvaal. In een nabijgelegen flat wonen mensen van wel 40 of 50 verschillende nationaliteiten. De ouders van Woutertje Pieterse in het Leidse Hout worden beschreven als hoogopgeleid: “Als het gaat om de signatuur van de school zelf, het is een vrij witte school. Voornamelijk hoogopgeleide ouders die uit deze buurt komen.” (Respondent 8). Ook de ouders van de Kleine Vliegenier in Noordwest worden omschreven als voornamelijk hoogopgeleid. Respondent 13 heeft aangegeven dat het menselijk kapitaal van belang is als het gaat om participatie bij de realisatie van een groenblauw schoolplein. “De ouders van scholen die het moeilijk hebben waar kinderen met 100 verschillende nationaliteiten zitten, die ouders hebben gewoon echt andere dingen aan hun hoofd en zijn minder betrokken.” (Respondent 13). Zulke scholen hebben volgens haar hele andere prioriteiten: “Als kinderen zonder ontbijt naar school toekomen of met een zak chips, dan investeert zo’n school liever z’n geld in eten zodat kinderen op school kunnen eten of broodtrommeltjes die de kinderen mee naar huis kunnen nemen zodat ouders die niet hoeven aan te schaffen.” (Respondent 13). Respondent 13 vertelt

ook over een casus waar veel ouders de Nederlandse taal niet machtig waren en dat het betrekken van deze ouders bij het groenblauwe schoolplein daardoor erg lastig was. Dit wordt bevestigd door respondent 4. Hij vertelt dat ouders op zijn school in Feijenoord voornamelijk bezig zijn met overleven. Respondent 3 vertelt daarentegen juist het volgende: “Nee, het is niet zo dat je zegt: nou, lagere sociale index, die mensen zijn niet geïnteresseerd of die participeren niet. Nee, ik merk soms zelfs dat het andersom is.” Respondent 14 vult dit aan: “Ik heb in Groningen ook wel in hele arme wijken gezeten, maar ook bij hele luxe dus dat maakt gelukkig niet uit.” Over Woutertje Pieterse, een school met veel hoogopgeleide ouders, vertelt respondent 8 het volgende: “Maar over het algemeen moet ik zeggen dat die hoogopgeleide ouders ook allemaal drukke banen hebben en dat het dus soms echt leuren is om begeleiding te krijgen voor uitjes en dit soort dingen. Dus het is wel lastig om genoeg hulp te krijgen.”

4.2.2. *Sociaal kapitaal*

Het sociaal kapitaal gaat over het netwerk dat iemand heeft, in dit geval gaat het om een ‘groenblauw’ netwerk. Weten mensen überhaupt wat een groenblauw schoolplein is en zo ja, waar ze moeten zijn om er een te kunnen realiseren? Het sociaal kapitaal hangt sterk samen met het menselijk kapitaal.

Op scholen met ouders met een hoog menselijk kapitaal bleken ouders ook een groot sociaal kapitaal te hebben wat goed van pas kwam bij de realisatie van het groenblauwe schoolplein. Dit kwam voornamelijk naar voren bij het interview op Woutertje Pieterse in Leiden. Volgens respondent 8 zijn de ouders van de school handig en mondig en wisten zij waar zij moesten zijn. “Wij hadden hier kinderen op school van wie de moeder ontwerper is van deze schoolpleinen. Dus zij kwam al snel met: jongens, ik kan de school daarbij begeleiden.” (Respondent 8). Daarnaast vertelt zij: “Er zijn hier ook ouders die bijvoorbeeld bij de Rabobank werken en zeiden: dat Rabobank wensfonds, daar kunnen we misschien iets mee.” (Respondent 8).

Uit de interviews met de scholen die in een wijk liggen met minder hoogopgeleide ouders is niet naar voren gekomen dat deze ouders een groot ‘groenblauw’ netwerk hebben en dat dit van pas is gekomen tijdens de realisatie van het groenblauwe schoolplein. Respondent 5 vertelt dat er eigenlijk geen groenblauwe schoolpleinen zijn die enkel met de subsidie van de gemeente zijn gerealiseerd, er wordt door scholen ook van andere subsidies gebruik gemaakt. “Dat zou er wel op wijzen dat ze inderdaad dat netwerk hebben en dat ze daar zelf ook actief in zijn.” In Utrecht bevonden zich echter geen scholen met een groenblauw schoolplein in een wijk vergelijkbaar met de Schilderswijk en Transvaal. Het is wel van belang om een ‘groenblauw’

netwerk te hebben als een groenblauw schoolplein tot stand komt. “Een geslaagd groenblauw schoolplein kan alleen maar tot stand komen en tot stand blijven wanneer er echt een heel netwerk van mensen zich inspant daarvoor.” (Respondent 13).

4.2.3. *Deelconclusie capaciteiten*

De vraag die hier centraal staat is of het menselijk kapitaal en het sociaal kapitaal van invloed zijn op het wel of niet deelnemen aan coproductieprocessen. Uit de interviews is geen eenduidig antwoord naar voren gekomen als het gaat om het menselijk kapitaal. De respondenten beschrijven verschillende ervaringen als het hierom gaat. Zo zijn er respondenten die aangeven dat het menselijk kapitaal niet van invloed is op deelname aan coproductieprocessen, terwijl andere respondenten juist vinden van wel. De conclusie die hieruit kan worden getrokken is dat het per casus verschillend zal zijn of mensen deel zullen nemen aan coproductieprocessen, ongeacht het menselijk kapitaal. Wat betreft het sociaal kapitaal is wel duidelijk naar voren gekomen dat dit van invloed is op deelname aan coproductieprocessen. Menselijk met een groot sociaal kapitaal weten goed waar ze terecht kunnen.

4.3. Motivaties

In deze paragraaf worden de motivaties die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen besproken. De motivaties zijn onderverdeeld in zelfgerichte motivaties en altruïstische motivaties. Zelfgerichte motivaties zijn materialistische motivaties, levert het iets voor iemand zelf op? Altruïstische motivaties gaan over saamhorigheid en het gevoel te hebben als burger een verantwoordelijkheid tegenover de samenleving te hebben, in dit geval tegenover de school met een groenblauw schoolplein.

4.3.1. *Zelfgerichte motivaties*

Tijdens de interviews zijn verschillende motivaties naar voren gekomen waarom mensen initiatief nemen voor een groenblauw schoolplein. Ten eerste ziet een groenblauw schoolplein er een stuk aantrekkelijker uit dan een grijs schoolplein. Een school met een groenblauw schoolplein is om die reden een fijnere plek om te werken dan een school met een grijs schoolplein. Er zijn ook veel ouders die, vooral in de grote steden, voor een school kiezen vanwege het groenblauwe schoolplein “om kinderen in aanraking te laten komen met de natuur.” (Respondent 14). Een groenblauw schoolplein kan daarom zorgen voor meer inschrijvingen. Dit is voor scholen ook een reden om een groenblauw schoolplein aan te willen

leggen. Daarnaast sluit de uitstraling van het schoolplein niet altijd meer aan op de uitstraling van het schoolgebouw, zeker als het gebouw recentelijk is vernieuwd. Op de scholen kan dan frustratie heersen dat het plein er ‘armoedig’ uitziet, bij medewerkers van een school ontstaat dan een wens om het schoolplein te vergroenen. De financiële prikkel, in de vorm van een subsidie, speelt hierbij ook een rol. Als een gemeente een subsidie heeft voor groenblauwe schoolpleinen zien scholen dit als een kans om met gemeentelijk geld hun schoolplein op te knappen.

Een andere motivatie die vaker wordt genoemd is het bestrijden van hittestress en wateroverlast. Veel scholen met een grijs schoolplein merken dat het in de zomer heel heet wordt op de schoolpleinen en er meer schaduwplekken nodig zijn. Ook zijn er scholen die wateroverlast ervaren op hun schoolplein. Bij een hevige regenbui blijft het plein lang onder water staan. “Als het een keer geregend had, dan stond dat plein weer helemaal blank.” (Respondent 10). Scholen willen deze problemen aanpakken door het vergroenen van hun schoolplein. Een enkele keer wordt het verduurzamen van het schoolplein genoemd. Toch is klimaatadaptie voor veel scholen geen reden om hun schoolplein te gaan vergroenen. “Waar we naartoe willen is dus dat we die prioritering op klimaat, dat dat onderdeel wordt van het initiatief waar het vandaan komt.” (Respondent 11). Als er wel vanuit duurzaamheidsoverwegingen initiatief wordt genomen voor een groenblauw schoolplein, dan komt dat initiatief meestal van ouders. Er zijn vrijwel geen scholen die hun schoolplein willen vergroenen om het klimaat te ondersteunen.

Voor buurtbewoners kan het ook wat opleveren om zich in te zetten tijdens de realisatie van een groenblauw schoolplein. “Het is gewoon echt een aanwinst voor een wijk.” (Respondent 13). Een openbaar toegankelijk groenblauw schoolplein kan namelijk als ontmoetingsplek fungeren voor buurtbewoners. Het wordt gezien als plek waar buurtbewoners elkaar op een laagdrempelige manier kunnen ontmoeten en hun kinderen ondertussen kunnen spelen. “De buurt leert elkaar kennen, mensen kennen elkaar van gezicht en maken een praatje.” (Respondent 13). Dit wordt aangevuld door respondent 11: “Je ziet wel dat schoolpleinen in de wijken steeds belangrijker worden.” Respondent 14 geeft aan dat er bijvoorbeeld buurtbarbecues georganiseerd kunnen worden op het plein. “Dan wordt het ook meer hun plein.” (Respondent 14).

4.3.2. *Altruïstische motivaties*

Uit de interviews is naar voren gekomen dat de personen die deelnemen aan coproductieprocessen rondom het realiseren van groenblauwe schoolplein zich allemaal

verbonden voelen met de school waarvoor het plein wordt aangelegd. In bijna alle gevallen gaat het om ouders die zich hiervoor inzetten, omdat hun eigen kind(eren) op de school zitten. “Gewoon een bijdrage willen leveren aan de plek waar hun kind veel tijd doorbrengt.” (Respondent 8). Corona heeft hierin ook een bijdrage geleverd. Ouders mochten heel weinig tijdens coronatijd. Toen de maatregelen versoepelden merkten scholen dat er meer enthousiasme was vanuit ouders voor dit soort initiatieven. Ook in de vakantie zien scholen meer enthousiasme vanuit ouders. Zo vertelt respondent 2: “Het was vakantie en er waren ouders die eigenlijk wel iets leuks met hun kinderen wilden doen en dit ook wel heel nuttig vonden. We maakten er natuurlijk ook iets gezelligs van. Dus dat was dan hun motivatie. We hebben wat te doen, het is leuk, het is leerzaam en gezellig.” Naast ouders zetten ook leerkrachten, schooldirecteuren en gepensioneerden zich in voor het schoolplein. Het zijn bijna nooit buurtbewoners die hiervoor initiatief nemen.

Een andere veelgenoemde altruïstische motivatie is dat een groenblauw schoolplein veel oplevert voor de leerlingen van een school. Het spelgedrag van kinderen is op een groenblauw schoolplein anders dan op een grijs schoolplein. “Wat je vooral ook terugkrijgt van de leerkrachten is dat er echt op een hele andere manier gespeeld wordt, dat kinderen zich veiliger voelen, meer ontspannen zijn.” (Respondent 13). Kinderen kunnen zich makkelijker verdelen over het plein en er is veel meer te doen voor kinderen. We hadden een voetbalrooster en om de beurt mochten de kinderen in de pauze voetballen. Verder kon je helemaal niks.” (Respondent 12). In plaats van alleen maar voetballen, kunnen kinderen nu bijvoorbeeld ook beestjes zoeken. Er is meer uitdaging voor de kinderen. Daardoor zijn er minder ruzies op het schoolplein. Dit merken leerkrachten ook terug in het gedrag van leerlingen in de klas. Ook nodigt een groenblauw schoolplein meer uit tot bewegen.

Daarnaast worden ook veel educatieve redenen genoemd. Kinderen kunnen veel leren op een groenblauw schoolplein. “Wat wij in Nederland eigenlijk doen is het water weg laten gaan zonder dat kinderen het zien. En nu hebben we eigenlijk een gootje van stenen gemaakt zodat de kinderen kunnen zien waar het water heen gaat.” (Respondent 4). Ook zijn er scholen met moestuintjes. Hier krijgen de kinderen les en kunnen ze met eigen ogen zien hoe bijvoorbeeld een tomaat tot stand komt. Het ervaren van groen wordt als belangrijk gezien. Veel initiatiefnemers zijn in hun eigen jeugd veel omringd geweest door groen en gunnen dat de kinderen van nu ook. “Ik heb zelf wel heel erg die groenervaring gehad in mijn eigen jeugd. Dat blijft gewoon je hele leven bij je en dat is belangrijk. Ik vind dat kinderen daar recht op hebben.” (Respondent 2).

4.3.3. *Deelconclusie motivaties*

De motivaties zijn erg belangrijk als het gaat om de realisatie van groenblauwe schoolpleinen. Zowel de zelfgerichte motivaties als de altruïstische motivaties zijn hiervoor van belang. Zonder deze motivaties zouden mensen geen initiatief nemen voor een groenblauw schoolplein. De motivaties vormen de drijfveren voor het willen van een groenblauw schoolplein en daarmee ook voor de deelname aan coproductieprocessen om dit te realiseren.

4.4. Percepties

In deze paragraaf worden de percepties toegelicht die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen. De percepties zijn verdeeld in drie categorieën. Met *saliency* wordt de relevantie van een onderwerp en het belang van een geproduceerde dienst voor iemand bedoeld. *Internal efficacy* gaat over hoe competent iemand zichzelf acht om iets te begrijpen en daaraan deel te nemen. *External efficacy* houdt in hoeveel invloed iemand verwacht te hebben bij deelname aan coproductieprocessen.

4.4.1. *Saliency*

Zoals hierboven in de paragraaf ‘motivaties’ is beschreven, voelen de mensen die initiatief nemen voor een groenblauw schoolplein zich verbonden met de school. In de meeste gevallen, omdat hun kinderen op de school zitten. Vanzelfsprekend is alles wat rondom de school gebeurt relevant en van belang voor de ouders van de kinderen van de school. De vraag is hier in hoeverre participanten een groenblauw schoolplein relevant en van belang vinden voor zichzelf. De respondenten zijn hierover gelijkgestemd. Aan de ene kant zijn er respondenten die vertellen dat de participanten ook degenen zijn die na schooltijd gebruik maken van het groenblauwe schoolplein. Het groenblauwe schoolplein is om die reden voor hen van belang. “Je krijgt mensen op de inloopbijeenkomsten die er nu al gebruik van maken of die er direct aan wonen, dat zie je wel ja” (Respondent 3). Respondent 2 vult dit aan en vertelt dat de mensen die actief zijn in het onderhoud van het plein ook degenen zijn die zelf veel gebruik maken van het schoolplein na schooltijd. Ook fungeert een groenblauw schoolplein vaak als ontmoetingsplek in de buurt, mensen kunnen er ’s avonds even bij elkaar komen. Er zijn echter ook mensen voor wie het groenblauwe schoolplein op een andere manier van belang is. Zo vertelt respondent 12 dat er een vrijwilliger rondloopt die helpt bij het onderhoud van het plein. “Hij woont in een appartement en heeft alleen een balkon dus die vindt het heerlijk om hier in de tuin te werken” (Respondent 12).

4.4.2. *Internal efficacy*

De respondenten die zijn geïnterviewd zijn bevraagd over de competenties van deelnemers aan coproductieprocessen rondom groenblauwe schoolpleinen. De antwoorden hierop waren wisselend. Aan de ene kant zijn er veel initiatiefnemers geweest die totaal geen kennis hadden over groenblauwe schoolpleinen, maar hier toch mee aan de slag zijn gegaan. “Je hebt eigenlijk heel veel scholen die geen flauw benul hebben waar ze aan beginnen” (Respondent 13). Respondent 14 vult dit aan: “Ze komen gerust aan met glijbanen, kunstgras en rubber en dan denk je: ja, dat ziet er misschien uit als een groen schoolplein, maar dat heeft niet de waarde van een groen schoolplein.” Ook vertelt respondent 13 en dat op een school een keer net nieuwe planten waren ingeplant in de herfst. De planten hadden toen geen bladeren. Er waren docenten op de school die dachten dat de planten dood waren. Dat vonden ze gevaarlijk en de docenten hebben toen alle planten uit de grond gehaald en weggegooid. De meeste mensen weten niet meer dan dat ze een vlinderstruik, een insectenhotel en een voederbakje voor vogels willen. Als het dan bijvoorbeeld gaat over wadi’s en vijvers, vinden mensen dat vooral eng en zijn ze bang dat ze kinderen verdrinken. Respondent 11 vertelt dat ouders in het begin zelf plannen gingen maken voor het groenblauwe schoolplein en dat het ontwerp bijvoorbeeld door een binnenhuisarchitect werd gemaakt. De kwaliteit van de plannen was dan vaak onvoldoende. Af en toe zijn er wel betrokkenen met verstand van het onderwerp. Zo was er bij Woutertje Pieterse een ouder die ontwerper is van groenblauwe schoolpleinen. Ook liepen daar ouders rond die bij de Rabobank werkten en wisten dat er een Wensenfonds was wat misschien gebruikt zou kunnen worden. Respondent 2 vertelt hierover dat er een actieve buurtbewoner was die verstand had van het onderwerp: “Hij heeft contacten met Springzaad en Oase. Die heeft zo ingesproken dat het plan ook daadwerkelijk beter is geworden, want die nam *knowhow* mee.”

Wat betreft de financiën is er over het algemeen ook nog veel onwetendheid. Veel scholen weten niet wat de kosten van een groenblauw schoolplein zijn. “En dan vraag je door en dan blijkt dat ze inderdaad net 4000 euro hebben. Daar willen ze dan het hele proces, maar ook de uitvoering van doen” (Respondent 13). Veel scholen weten ook niet welke wegen ze moeten bewandelen als het bijvoorbeeld gaat om het werven van fondsen. Grotere schoolbesturen hebben vaak wel wat meer kennis in huis. Die hebben bijvoorbeeld een huisvestingsadviseur in dienst die goed weten hoe ze met dit soort dingen om moeten gaan. De Osdorpse Montessorischool kreeg hulp aangeboden van hun bestuur. “Wij kregen van ons bestuur hulp aangeboden, van iemand die ons hielp om het plan te maken. Nou, wij hebben wel alle tekst geschreven, maar zij wist: dit moet wat korter of dit is te lang” (Respondent 2). Voor kleinere schoolbesturen is dit lastiger. Respondent 1 bevestigt dit: “Het zijn geen gewone

processen die je als docent kan oppakken.” Als medewerker op een school heb je verstand van onderwijs, niet van groenblauwe schoolpleinen.

Het is echter wel belangrijk om mensen om je heen te verzamelen die wél verstand van het onderwerp hebben. “Je moet goede mensen in de arm nemen en je moet vanaf het begin goede begeleiding erbij vragen. Dat is echt essentieel. Laat scholen niet tobben. Het is niet onze kennis en het is zonde dat er daardoor meer tijd in gaat zitten dan nodig is” (Respondent 10). Alle scholen hebben hulp van buitenaf moeten inschakelen om het groenblauwe schoolplein te kunnen realiseren. Vooral voor het maken van het ontwerp en het aanleggen van het plein was dit nodig. “We hebben nu een architect die al heel veel schoolpleinen heeft gedaan en die daar verstand van heeft en die weet wat de richtlijnen zijn. Dus daar zijn we heel blij mee” (Respondent 10).

4.4.3. *External efficacy*

Aan de respondenten is gevraagd welke invloed initiatiefnemers denken te hebben op de realisatie van een groenblauw schoolplein. Het is ten eerste goed om te vermelden dat niet alle scholen die zijn geïnterviewd actief aan coproductie hebben gedaan. Hier wordt als voornaamste reden voor gegeven dat het proces een stuk langer zou duren als er ruimte zou zijn geweest voor coproductie van ouders en buurtbewoners. Men wil snel resultaat zien. Het is echter wel heel belangrijk om anderen bij het proces te betrekken. Het plein wordt anders gebruikt als buurtbewoners hebben meegedacht. De band tussen de buurt en de school verbetert en ook als het gaat om veiligheid en toezicht is het betrekken van buurtbewoners van belang.

Als ouders en buurtbewoners wel zijn betrokken bij de realisatie van een groenblauw schoolplein, verschilt de mate waarin erg per school. Het meest laagdrempelige is om ouders te informeren en op de hoogte te houden van de ontwikkelingen. Dit is de meest voorkomende vorm van participatie. Vrijwel alle scholen hebben inloopavonden georganiseerd voor ouders en buurtbewoners. Op zo’n avond konden ouders en buurtbewoners hun mening geven over het ontwerp wat er lag. Op zo’n avond kunnen ouders en buurtbewoners ook hun eigen wensen aangeven. Zo is er op het plein van Woutertje Pieterse een jeu de boules baan aangelegd voor de mensen uit de buurt. Het is belangrijk om ouders en buurtbewoners in een vroeg stadium te betrekken in het proces. Het is ook van belang om aan te geven dat het lang op zich kan laten wachten voordat het groenblauwe schoolplein er uiteindelijk ligt.

Alle respondenten hebben aangegeven dat de belangrijkste participanten de kinderen zijn, zij zijn immers degenen die er gebruik van gaan maken. Alle scholen hebben dan ook de leerlingen van hun school betrokken in het proces van de realisatie van een groenblauw

schoolplein. Ook hierin zitten wel verschillen per school. Zo zijn er scholen geweest die kinderen hebben gevraagd wat zij graag zouden willen doen op een plein, hebben kinderen zelf een ontwerp mogen maken of zelfs een maquette van het groenblauwe schoolplein. Het is ook hierbij belangrijk om aan te geven dat het lang kan duren voordat het groenblauwe schoolplein er uiteindelijk is. “Dus dat is ook iets wat je in je participatie moet aangeven, van: jullie denken nu mee, maar waarschijnlijk kunnen jullie er geen gebruik van maken. Wel natuurlijk als ze uit de buurt komen” (Respondent 14).

4.4.4. *Deelconclusie percepties*

Ten eerste zijn groenblauwe schoolplein zeker van belang voor de mensen die deelnemen aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. De deelnemers zijn vrijwel altijd degenen die zelf ook gebruik willen maken van het plein. De een vindt het fijn om er na schooltijd met zijn of haar kinderen te komen, terwijl een ander het heerlijk vindt om te mee te helpen aan het onderhoud. Mensen voor wie een groenblauw schoolplein niet relevant is, zullen ook niet deelnemen aan coproductieprocessen.

Daarnaast is het voor deelname aan coproductieprocessen niet nodig om kennis te hebben over het onderwerp. Het grootste gedeelte van de participanten heeft ook helemaal geen kennis over groenblauwe schoolpleinen, klimaatverandering en duurzaamheid. Al zijn er natuurlijk altijd uitzonderingen. Het is daarentegen wel handig om enige kennis van groen te hebben, maar het houdt mensen niet tegen om deel te nemen aan dit soort processen.

Tot slot hebben deelnemers, als zij de mogelijkheid krijgen, wel degelijk invloed op de realisatie van een groenblauw schoolplein. Deze invloed uit zich in verschillende vormen. De kinderen worden als belangrijkste participanten gezien en zij hebben daarom ook de meeste invloed. Er wordt echter vaak ook rekening gehouden met de buurt. Als de buurt wensen heeft, kunnen zij dat aangeven en dan wordt daar ook daadwerkelijk iets mee gedaan.

4.5. *Ease*

In deze paragraaf wordt de *ease* die uit het onderzoek naar voren is gekomen uitgewerkt. Met de *ease* wordt de tijd en moeite bedoeld die het voor iemand kost om deel te nemen aan coproductieprocessen. De *ease* zou van invloed moeten zijn op de *internal efficacy*.

Ten eerste kost het veel tijd om een groenblauw schoolplein te realiseren. De meeste scholen zijn vanaf het moment dat het idee voor een groenblauw schoolplein er is tot moment van de daadwerkelijke oplevering van het plein zo'n twee jaar bezig, soms nog langer. “Wij

hebben het echt allemaal zelf moeten doen en dat kost echt heel veel tijd. We zijn nu twee jaar verder en nu gaat het eindelijk gebeuren.” (Respondent 10). Het zijn hele lange en complexe processen, sommige kinderen die hebben meegedacht over het ontwerp van het groenblauwe schoolplein zijn al van school af als het plein er eindelijk is. Zo vertelt respondent 7 het volgende: “En dat je weet dat het een lange adem heeft hè. Je kan best denken: nu heb ik wel een paar maanden tijd, dus nu ga ik het doen, maar dit kost natuurlijk meer dan een jaar om het goed te doen. Je moet echt wel heel gemotiveerd zijn.” Deze uitspraak wordt bevestigd door veel andere respondenten, zo zegt respondent 13: “Je moet wel echt heel gemotiveerd zijn en in het onderwijs loopt iedereen al een beetje op zijn tandvlees.” (Respondent 13). Respondent 14 vult aan: “Maar je moet gewoon best wel enthousiast zijn, een lange adem hebben.”

Ten tweede kost het ook veel moeite om een groenblauw schoolplein te realiseren. De financiën worden door veel respondenten als een grote hobbel benoemt. Respondent 7 vertelt hier het volgende over: “Ja, de haalbaarheid nagaan. Dat is natuurlijk het grote dilemma. Als je dan natuurlijk net hebt gelezen dat er weer een nieuwe subsidieregeling is, dan neemt dat geloof wel toe, om dat te gaan uitzoeken. Maar ik denk die eerste hobbel wel is van: gaan we dit redden, hebben we de directeur mee, hebben we voldoende ouders mee en hebben we een groep waar bijvoorbeeld subsidiezoekers in zitten, wat kunnen we zelf doen?” Er zijn inmiddels veel subsidies waar scholen aanspraak op kunnen maken als het gaat om groenblauwe schoolpleinen, maar veel mensen weten niet welke wegen ze hiervoor moeten bewandelen. Hetzelfde geldt voor het werven van fondsen, het is eigenlijk een vak apart. Er wordt ook heel zwart-wit omgegaan met de aanvragen, alles moet precies kloppen om het geld te kunnen krijgen. Scholen moeten vaak aan allerlei voorwaarden voldoen. Zo moet voor sommige subsidieregelingen bij de aanvraag al een ontwerp worden aangeleverd waarin naar voren komt dat er aandacht is besteed aan communicatie met ouders, de wijk en leerkrachten. In sommige gevallen kun je voor dit ontwerp als school een subsidie krijgen. Vaak moeten scholen ook zelf zorgen voor cofinanciering. Scholen hebben hier niet altijd genoeg capaciteit voor. Voor kleinere scholen is dit nog lastiger dan voor grotere scholen. De scholen ervaren al een behoorlijke werkdruk. “Je ziet gewoon aan scholen dat ze het al zwaar genoeg hebben, dat ze aan het schoolplein vergroenen niet toekomen.” (Respondent 11). Ook andere voorwaarden, zoals het verplicht moeten openstellen van het schoolplein, kunnen voor problemen zorgen. Naast het aanvragen van subsidies en fondsen, moeten scholen ook zelf geld inzamelen. Ze organiseren hier allerlei activiteiten voor, denk hierbij aan een sponsorloop of een markt. Ook dit kost tijd en moeite. Respondent 14 geeft aan dat scholen externen kunnen inschakelen om bijvoorbeeld de aanvraag

van subsidies voor hen te regelen, het kost voor de scholen dan een stuk minder tijd en moeite. Het inschakelen van externen kost echter weer veel geld, wat scholen niet altijd hebben.

4.5.1. *Deelconclusie ease*

Alle respondenten zijn het erover eens dat het veel tijd en moeite kost om een groenblauw schoolplein te realiseren. Het is nodig om veel tijd uit te trekken voor het hele proces dat ook nog eens veel moeite kost. Tijd en moeite die veel scholen niet hebben, omdat ze het op dit moment al moeilijk genoeg hebben. Dit is ook terug te zien in de participatie vanuit ouders en de wijk, die is in veel gevallen laag. Hoe meer moeite iemand moet doen, hoe minder snel diegene dus zal deelnemen. De relatie met de *internal efficacy* is hierin terug te zien. Mensen die wel de tijd en moeite nemen om deel te nemen, laten zich niet tegenhouden door hun eigen capaciteiten. Ook als zij geen verstand van zaken hebben, zijn zij bereid om deel te nemen. Dit blijkt uit het feit dat de meeste participanten geen kennis hebben van groenblauwe schoolpleinen.

4.6. Vertrouwen

In deze paragraaf wordt het vertrouwen dat uit het onderzoek is gebleken beschreven. Het vertrouwen zou van invloed moeten zijn op de *external efficacy*. Om dit te onderzoeken is tijdens de interviews aan de respondenten gevraagd of deelnemers aan coproductieprocessen rondom groenblauwe schoolpleinen verwachten dat hun inbreng ook daadwerkelijk invloed heeft op het uiteindelijke resultaat. Uit deze interviews is naar voren gekomen dat het vertrouwen dat de inbreng van deelnemers aan coproductieprocessen ook van invloed is op het uiteindelijke resultaat groot is. De inbreng die deelnemers geven, is later terug te zien in het resultaat en dit is ook wat de deelnemers verwachten. Zo vertelt respondent 14 van ontwerpbureau Donkergroep: “We koppelen het ook terug: jullie hebben dit gezegd en we gaan dit doen. Dus dat verwachten ze wel.” In de meeste gevallen kunnen deelnemers tijdens een bijeenkomst hun mening geven over een schetsontwerp dat is gemaakt. “Dat maakt het in mijn ogen ook wel makkelijker voor bewoners, want vaak staan daar ook al best wel goede ideeën op.” (Respondent 3). Ook tijdens het maken van het ontwerp hebben deelnemers vaak inspraak. “We konden aangeven wat we wilden en die ruïne is er door ons gekomen, graffiti op de muren.” (Respondent 12). Respondent 10 vertelt dat alles wat de kinderen graag wilden in het plein naar voren is gekomen. Volgens de respondenten is de participatie ook erg belangrijk. “Daarmee krijg je gewoon tevreden mensen”, zegt respondent 13. Ook respondent 7 geeft het

belang van participatie aan: “Ik denk ook dat dat goed is... Die specialiseerden zich erin en konden het dan goedkoop doen, maar daar waren aan allerlei voorwaarden als participatie niet voldaan. Dan krijg je dat toch later weer terug, dat het dan niet zo goed werkt.” Wat ook als belangrijke reden voor participatie wordt genoemd is het voorkomen van overlast en hangjeugd op de pleinen. De direct omwonenden aan het plein worden om deze reden altijd meegenomen in het participatieproces.

4.6.1. *Deelconclusie vertrouwen*

Het vertrouwen van deelnemers aan coproductieprocessen is hoog als het gaat om groenblauwe schoolpleinen. Uit de interviews is duidelijk geworden dat deelnemers hun inbreng ook daadwerkelijk kunnen terugzien in het uiteindelijke resultaat. Dit vertrouwen heeft invloed op de *external efficacy*. Als deelnemers geen vertrouwen hebben, zullen zij ook niet denken dat hun inbreng van invloed zal zijn op het eindresultaat. Het vertrouwen heeft dus invloed op de deelname aan coproductieprocessen.

4.7. Alternatieve verklaringen

In de interviews zijn de variabelen die hierboven zijn beschreven uitgevraagd aan de respondenten. Tijdens de interviews zijn echter ook andere zaken, die niet in de operationalisatie staan, aan bod gekomen. Door vrijwel alle respondenten zijn overlast en vandalisme benoemd als belangrijke zaken waar aandacht aan moet worden besteed bij het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen. Ook is naar voren gekomen dat overlast en vandalisme een rol spelen als het gaat om deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen.

Omwonenden hebben vaak een angst voor overlast op het plein en om die reden is het voor hen belangrijk om betrokken te worden bij het proces van de realisatie van het groenblauwe schoolplein. Vooral in de grotere steden komt vandalisme en overlast veel voor op openbaar toegankelijke pleinen. Wat het vaakst wordt genoemd door respondenten is het creëren van eigenaarschap. Zo vertelt respondent 11: “Kijk, één van de dingen die je wil om overlast te voorkomen is dat zo’n wijk het schoolplein gewoon claimt. Dus als je overlast hebt van jongeren die daar hangen, maak daar zelf gewoon met je eigen burens een plek waar je kan lezen. Ga daar zelf verblijven.” Ook is het van belang om jongeren uit de wijk te betrekken. Door jongeren uit de buurt bij het ontwerp te betrekken, hoopt men een soort eigenaarschap bij hen te creëren, zodat zij het plein netjes houden. Het betrekken van de leerlingen op school kan

ook helpen bij het voorkomen van overlast. Het idee hierachter is dat de leerlingen van de basisschool de ‘hangjeugd’ van later zijn. Als zij hebben meegewerkt aan het plein zullen zij dit plein netjes houden, omdat hun eigen werk erin zit. Door samen met de buurt aan het groenblauwe schoolplein te werken wordt een kans gecreëerd om met elkaar in gesprek te gaan. Ook kunnen er elementen in het ontwerp worden opgenomen die voor geluidsdemping zorgen. Het ontwerp van een groenblauw schoolplein zal niet alle problematiek rondom overlast en vandalisme verhelpen, maar er kunnen wel bepaalde maatregelen genomen worden om overlast en vandalisme te verminderen. Zo worden er vaak camera’s en lichten opgehangen om het plein minder aantrekkelijk te maken voor hangjongeren.

4.8. Conclusie resultaten

Aan de hand van de hierboven beschreven resultaten is een tabel ontstaan waarin in één oogopslag te zien is wat de respondenten hebben verteld. In onderstaande tabel staat aangegeven in hoeverre de variabelen uit het theoretisch kader, die zijn bevraagd in de interviews, van invloed zijn op de deelname aan coproductieprocessen rondom groenblauwe schoolpleinen door ouders en buurtbewoners. Een + geeft aan dat de variabele veel invloed heeft op de deelname aan coproductieprocessen. Een – geeft aan dat de variabelen weinig invloed heeft op de deelname aan coproductieprocessen. Een +/- geeft aan dat de variabele niet veel, maar ook niet weinig invloed heeft op de deelname aan coproductieprocessen. In de tabel is af te lezen dat niet alle variabelen volgens de respondenten evenveel invloed hebben op coproductieprocessen. Er zijn een aantal variabelen die veel invloed hebben op deelname aan coproductieprocessen. Dit zijn het sociaal kapitaal, zelfgerichte motivaties, altruïstische motivaties, *salience*, *external efficacy*, *ease* en vertrouwen.

Tabel 2*Invloed van variabelen op deelname aan coproductieprocessen*

Variabelen	Invloed op deelname aan coproductieprocessen
Menselijk kapitaal	+/-
Sociaal kapitaal	+
Capaciteiten	++/-
Zelfgerichte motivaties	+
Altruïstische motivaties	+
Motivaties	++
<i>Salience</i>	+
<i>Internal efficacy</i>	-
<i>External efficacy</i>	+
Percepties	++/-
<i>Ease</i>	+
Vertrouwen	+

+ Veel invloed

- Weinig invloed

+/- Niet veel en niet weinig invloed

5. Conclusie

In dit hoofdstuk zal een antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek worden geformuleerd. Om de hoofdvraag te beantwoorden zal allereerst zal een beschrijving worden gegeven van wat vanuit de theorie van belang is om mensen te laten deelnemen aan coproductieprocessen. Vervolgens zal worden toegelicht welke ervaringen in andere steden dan Den Haag zijn opgedaan bij het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met de buurt. Daarna zal door middel van aanbevelingen aan de gemeente Den Haag een antwoord op de hoofdvraag worden geformuleerd. Tot slot zal in de discussie een reflectie op dit onderzoek worden gegeven en zullen aanbevelingen voor vervolgonderzoek worden gedaan.

5.1. Deelname aan coproductie vanuit de theorie

In dit onderzoek zijn de mogelijkheden tot samenwerking met buurtbewoners onderzocht aan de hand van twee theorieën: burgerparticipatie en coproductie. De theorie van burgerparticipatie is beschreven door middel van de participatieladder van Arnstein. Arnstein (1969) ziet burgerparticipatie als een vorm van burgermacht en aan de hand van de participatieladder wordt duidelijk hoeveel macht burgers precies hebben. Er bestaat namelijk een groot verschil tussen het doorlopen van het proces van burgerparticipatie en het daadwerkelijk hebben van macht. De verschillende treden op de participatieladder representeren een bepaalde mate van macht. Hoe hoger op de ladder, hoe meer macht. De zesde trede van de participatieladder is coproductie. Dit is de eerste trede op de ladder waarbij sprake is van daadwerkelijke participatie. Coproductie kent veel verschillende definities, maar de definitie die in dit onderzoek is aangehouden luidt als volgt: “Coproductie is de mix van activiteiten waarbij zowel ambtenaren als burgers bijdragen aan het verlenen van openbare diensten. De ambtenaren zijn betrokken als professionals, of ‘regulier producenten’, terwijl ‘burgerproductie’ gebaseerd is op vrijwillige inspanningen van individuen en groepen om de kwaliteit en/of kwantiteit van de diensten die ze gebruiken te verbeteren.” (Brandsen en Honingh, 2015, p. 428). Deze twee theorieën zijn nader toegelicht in hoofdstuk 2, het theoretisch kader. Vervolgens zijn uit de theorie van coproductie variabelen naar voren gekomen die van invloed zijn op deelname aan coproductieprocessen. Deze variabelen zijn capaciteiten, motivaties, percepties, *ease* en vertrouwen. Deze variabelen zijn uitgebreid beschreven in hoofdstuk 3, de methoden. Aan de hand van deze variabelen is de interviewhandleiding opgesteld en is onderzocht in hoeverre deze variabelen invloed hebben op coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen.

5.2. Ervaringen van andere steden

In dit onderzoek is gekeken naar andere steden die al ervaring hebben met het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met de buurt. Er zijn zes verschillende casussen onderzocht, namelijk Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Dordrecht, Apeldoorn en Leiden. Dit zijn drie grote steden en drie middelgrote steden. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat er geen duidelijke verschillen naar voren zijn gekomen tussen de grote en de middelgrote steden, om die reden wordt hier geen onderscheid tussen gemaakt.

Uit dit onderzoek is gebleken dat er drie variabelen uit de theorie zijn die veel invloed hebben op de deelname aan coproductieprocessen als het gaat om groenblauwe schoolpleinen. Dat is ten eerste de variabele motivaties. Deze variabele bestaat uit zelfgerichte motivaties en altruïstische motivaties. Beiden zijn belangrijk gebleken voor de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat deelnemers het belangrijk vinden dat de deelname aan coproductie voor hen iets oplevert. In het geval van groenblauwe schoolpleinen levert het, afhankelijk van wie de deelnemer is, een mooiere speelplek voor hun kind, een fijnere omgeving om in te werken en een leukere speelplek op. Ook is gebleken dat deelnemers zich altijd verbonden voelen met de school waarvoor het groenblauwe schoolplein wordt aangelegd.

De tweede variabele die veel invloed heeft op deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen is *ease*. De *ease* hangt samen met de tijd en moeite die iemand moet investeren en zou daarom ook wel de transactiekosten genoemd kunnen worden. Het is gebleken dat het enorm veel tijd en moeite kost om een groenblauw schoolplein als school te realiseren en dus dat de transactiekosten hoog zijn. Dit heeft een negatieve invloed op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. Dit heeft grote invloed op de motivaties van deelnemers. Als resultaten op korte termijn uitblijven, heeft dit geen motiverende werking op deelnemers. De *ease* zou van invloed moeten zijn op de *internal efficacy*, maar in dit onderzoek is naar voren gekomen dat de *ease* grote invloed heeft op de motivaties.

De derde variabele die veel invloed heeft op de deelname aan coproductieprocessen rondom groenblauwe schoolpleinen is vertrouwen. Uit het onderzoek is gebleken dat het vertrouwen van deelnemers hoog is bij de realisatie van groenblauwe schoolpleinen. Deelnemers hebben er vertrouwen in dat hun inbreng ook daadwerkelijk invloed heeft op het eindresultaat. Deelnemers beschouwen hun deelname aan coproductieprocessen dan dus als nuttig. Het vertrouwen is van invloed op de *external efficacy*, wat gaat over de verwachte invloed die een deelnemer denkt te zullen hebben. Ook de *external efficacy* bleek hoog te zijn.

De andere twee variabelen, capaciteiten en percepties, hebben ook invloed op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen, maar in mindere mate. Zo is de variabele capaciteiten opgedeeld in menselijk kapitaal en sociaal kapitaal. Het sociaal kapitaal bleek grote invloed te hebben op de deelname aan coproductieprocessen. Mensen met een groot sociaal netwerk weten goed waar ze terecht kunnen voor bepaalde zaken en zullen daarom sneller deelnemen aan coproductieprocessen. Wat betreft het menselijk kapitaal is er geen eenduidige conclusie te trekken. Het zal per casus verschillen of het menselijk kapitaal van invloed zal zijn op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen.

De variabele percepties is in drie onderdelen opgedeeld; *saliency*, *internal efficacy* en *external efficacy*. De *saliency* en *external efficacy* blijken veel invloed te hebben op deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. De *internal efficacy* bleek daarentegen weinig invloed te hebben. Uit de interviews is naar voren gekomen dat het voor deelnemers niet belangrijk is of zij de juiste competenties hebben voor deelname aan coproductieprocessen. Ook mensen die die minder kennis hebben over het onderwerp participeren. Het blijkt ook niet nodig te zijn om kennis over het onderwerp te hebben om deel te kunnen nemen.

5.3. Aanbevelingen

De hoofdvraag die in dit onderzoek centraal staat luidt: “Welke lessen kan de gemeente Den Haag van andere steden leren over het openbaar toegankelijk maken van groenblauwe schoolpleinen in samenwerking met buurtbewoners in de Schilderswijk en Transvaal?” Als antwoord op deze hoofdvraag zijn vier aanbevelingen geformuleerd.

- *Aanbeveling 1: zorg vol voldoende begeleiding voor de scholen.*

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat het voor scholen ontzettend veel tijd en moeite kost om een groenblauw schoolplein te realiseren. Een aantal scholen beginnen echter toch aan dit proces vanwege de voordelen die een groenblauw schoolplein in hun ogen met zich meebrengt. In de interviews hebben een aantal scholen aangegeven behoefte te hebben aan een persoon die het gehele proces kan begeleiden. Scholen hebben zelf niet de benodigde kennis in huis als ze beginnen aan dit proces. Ook hebben scholen weinig tijd, zeker nu er ook allerlei andere zaken spelen zoals het lerarentekort. Een zogenoemde procesbegeleider zou scholen kunnen helpen om het proces minder tijdrovend en slepend te maken. De procesbegeleider zou scholen kunnen helpen bij het vinden van subsidies. Scholen weten vaak niet op welke subsidies zij aanspraak kunnen maken en aan welke vereisten zij dan moeten voldoen. Daarnaast kan een

procesbegeleider helpen bij het tackelen van problemen die anders later in het proces naar boven zouden komen. Zo kwamen ze er bij Kindertuin Ketelbinkie in de week voordat de aanleg van het groenblauwe schoolplein zou starten achter dat er eerst een bodemonderzoek gedaan moest worden. Een procesbegeleider zou een school hier eerder op kunnen wijzen. Ook zou een procesbegeleider kunnen helpen bij het opzetten van een participatietraject. Door het inzetten van jongerenwerkers zou bijvoorbeeld contact gelegd kunnen worden met jongeren uit de wijk en op die manier zouden zij ook betrokken kunnen worden bij het proces. Tot slot zou een procesbegeleider een school kunnen helpen bij het vinden van een goede ontwerper en hovenier die het groenblauwe schoolplein kunnen ontwerpen en aanleggen.

- *Aanbeveling 2: betrek jongeren uit de buurt bij het participatieproces.*

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat er naast de indicatoren die uit het theoretisch kader naar voren zijn gekomen, ook nog een ander factor is die invloed heeft op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen, namelijk overlast en vandalisme. Het is daarom belangrijk om preventief al maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat deze eventuele overlast en vandalisme zoveel mogelijk kan worden tegengegaan. Zoals in de eerste aanbeveling al is beschreven, kan een procesbegeleider jongeren uit de wijk bij het participatieproces betrekken door de inzet van jongerenwerkers. Jongerenwerkers kennen een wijk en de jongeren die er wonen vaak goed. Jongerenwerkers zijn daarom in veel gevallen degenen die het lukt om jongeren ergens bij te betrekken, in dit geval met het ontwerpen en aanleggen van een groenblauw schoolplein in hun wijk. Op het moment dat jongeren hieraan meewerken, zijn zij ook bekend bij de school. Het is duidelijk wie de jongeren zijn, hoe zij heten en wat ze doen. Dit kan enorm helpen met het tegengaan van overlast en vandalisme. Zo gaf één van de respondenten als voorbeeld dat er een schoolplein was waar 's avonds veel overlast was. De schooldirecteur van de desbetreffende school liep vervolgens 's avonds weleens een rondje over het plein om met de jongeren in gesprek te gaan. Ook toen kwamen de jongeren beter in beeld en werd het voor hen minder aantrekkelijk om 's avonds te hangen op het schoolplein. Daarnaast kan er door het betrekken van jongeren bij het participatieproces een stukje eigenaarschap worden gecreëerd, wat er ook voor kan zorgen voor minder vandalisme.

- *Aanbeveling 3: laat ruimte open voor maatwerk.*

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat niet elk schoolplein hetzelfde is. Er zijn veel factoren waar rekening mee moet worden gehouden bij het openbaar toegankelijk maken van een groenblauw schoolplein in samenwerking met de buurt. Uit de interviews bleek dat het

soms moeilijk is om algemene conclusies te trekken over de onderzochte variabelen. Het is daarom eigenlijk niet mogelijk om voor elk schoolplein dezelfde aanpak toe te passen. Zo heeft de ligging van een schoolplein invloed op het openbaar toegankelijk maken ervan. Sommige schoolpleinen zijn bijvoorbeeld omringd door bebouwing en kunnen alleen worden betreden via het schoolgebouw. In zo'n geval zou het onwenselijk kunnen zijn om het plein openbaar toegankelijk te maken. Je wilt immers niet dat er na schooltijd mensen door het schoolgebouw kunnen lopen. Ook de buurt speelt een grote rol bij het openbaar toegankelijk maken van het plein. Het zal per buurt verschillen in welke mate buurtbewoners betrokken zijn bij het openbaar toegankelijk maken van het schoolplein. Dit is van invloed op de aanpak die het beste kan worden gehanteerd. Zo zal het in sommige wijken belangrijk kunnen zijn om jongeren uit de buurt te betrekken in het kader van overlast en vandalisme, terwijl dit in andere wijken niet belangrijk is. Het is absoluut handig om van tevoren een algemeen plan op te stellen dat kan worden aangehouden bij het realiseren van een openbaar toegankelijk groenblauw schoolplein, het is echter van belang dat hierbij ruimte open wordt gelaten voor maatwerk zodat per schoolplein kan worden gekeken wat de beste aanpak is.

- *Aanbeveling 4: zorg dat ouders en buurtbewoners goed worden geïnformeerd.*

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat er nog veel onwetendheid heerst over groenblauwe schoolpleinen. Veel mensen zijn niet bekend met de vele voordelen van dit soort schoolpleinen, ondanks dat de populariteit van deze schoolpleinen steeds groter wordt. Veel scholen willen graag een groenblauw schoolplein, omdat het er mooier uitziet dan een grijs schoolplein en omdat het een uitdagendere speelplek is voor kinderen. Echter, veel mensen zijn niet bekend met de voordelen die een groenblauw schoolplein heeft ten opzichte van een grijs schoolplein als het gaat om klimaatadaptatie. Uit de interviews bleek dat de motivaties grote invloed hebben op de deelname aan coproductieprocessen rondom groenblauwe schoolpleinen. Voor de participatie van ouders en buurtbewoners is het daarom belangrijk dat zij gemotiveerd zijn. Het verschaffen van informatie over de vele voordelen van groenblauwe schoolpleinen zou hier een bijdrage aan kunnen leveren. Daarnaast is het ook tijdens het participatieproces belangrijk om betrokkenen goed te blijven informeren. Het is belangrijk om hen op de hoogte te houden van het proces. Participanten moeten weten wanneer zij inspraak hebben en in welke mate. Ook is het belangrijk om hen op de hoogte te houden van het tijdsplan in verband met hun motivatie. Als resultaten lang uitblijven kan dit ervoor zorgen dat mensen afhaken.

5.4. Discussie

In deze paragraaf wordt een reflectie gegeven op dit onderzoek. Eerst worden de theorie en de onderzoeksmethoden besproken. Daarna worden de resultaten besproken en zullen er aanbevelingen worden gedaan voor eventueel vervolgonderzoek.

De theorieën over burgerparticipatie en coproductie hebben goede inzichten gegeven over hoe burgers bij coproductieprocessen kunnen worden betrokken. Uit deze theorieën zijn indicatoren naar voren gekomen die invloed zouden hebben op de deelname aan coproductieprocessen door burgers. In dit onderzoek is naar voren gekomen in welke mate deze indicatoren invloed hebben op coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. Niet alle indicatoren hadden namelijk evenveel invloed. Uit dit onderzoek is ook naar voren gekomen dat er nog een andere belangrijke factor is die voor burgers motiverend werkt om deel te nemen aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen, namelijk overlast en vandalisme. Dit laat zien dat er naast de indicatoren uit de literatuur over deelname aan coproductieprocessen, ook andere factoren zijn die invloed kunnen hebben op de deelname aan coproductieprocessen. Dit bevestigt wat in de wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek is beschreven, namelijk dat in de praktijk van coproductie verschillen kunnen bestaan tussen verschillende diensten. Dit zorgt voor verschillende uitdagingen en kansen. Theoriemakers kunnen hiermee aan de slag gaan door verder onderzoek te doen naar eventuele andere alternatieve factoren als het gaat om coproductie bij groenblauwe schoolpleinen. In dit onderzoek is voornamelijk gebruik gemaakt van de theorie van Arnstein over coproductie. Voor vervolgonderzoek zouden ook theorieën van andere wetenschappers over coproductie kunnen worden toegepast.

In dit onderzoek zijn de kwalitatieve onderzoeksmethoden documentenonderzoek en interviewen toegepast. Deze methoden hebben rijke en betekenisvolle data opgeleverd waarmee een antwoord geformuleerd kon worden op de hoofdvraag van dit onderzoek. Optioneel zouden in vervolgonderzoek kwantitatieve methoden, zoals het uitzetten van een enquête, kunnen worden toegepast, eventueel in combinatie met kwalitatieve onderzoeksmethoden. Hiermee kan een groter aantal respondenten worden bereikt wat tot andere resultaten en inzichten zou kunnen leiden. Daarnaast zou dit ervoor kunnen zorgen dat de resultaten meer generaliseerbaar zijn voor de populatie van alle Nederlandse gemeenten. In dit onderzoek is namelijk een gering aantal casussen onderzocht. Van zes steden is zowel iemand van de desbetreffende gemeente als iemand van een school geïnterviewd. Wanneer dit onderzoek zich had gefocust op andere steden of andere scholen, zouden de resultaten van het onderzoek ook anders kunnen zijn.

De kanttekening die bij de resultaten moet worden gemaakt is dat het aantal deelnemers aan coproductieprocessen rondom groenblauwe schoolpleinen gering is. De resultaten zijn

gebaseerd op de participatie die wel heeft plaatsgevonden, maar de mate waarin die participatie heeft plaatsgevonden was laag. Om die reden zijn in dit onderzoek de deelnemers aan coproductieprocessen zelf niet meegenomen. De respondenten die zijn geïnterviewd konden niet altijd zeggen hoe de deelnemers aan coproductieprocessen over bepaalde onderwerpen dachten. Dit heeft invloed op de resultaten van dit onderzoek. Voor toekomstig onderzoek zou het goed zijn om de focus meer te leggen op de daadwerkelijke deelnemers aan coproductieprocessen, zeker als het onderzoek zich richt op het achterhalen van andere factoren die invloed hebben op de deelname aan coproductieprocessen.

Voor vervolgonderzoek is het ook interessant om dieper in te gaan op overlast en vandalisme en de invloed die deze twee indicatoren hebben op de deelname aan coproductieprocessen bij groenblauwe schoolpleinen. Bij de maatschappelijke relevantie van dit onderzoek is beschreven dat stedelijk groen bescherming kan bieden tegen criminaliteit. In het wetenschappelijk kader is beschreven dat in wijken met een gekleurde gemeenschap en lage inkomens veel angst is voor criminaliteit, terwijl dit juist de gebieden zijn waar meer behoefte is aan toegang tot de natuur. Uit de resultaten van dit onderzoek is ook naar voren gekomen dat in de wijken die zijn meegenomen in dit onderzoek angst heerst voor overlast en vandalisme. Daarnaast staat in de wetenschappelijke relevantie beschreven dat men minder snel deelneemt aan coproductieprocessen in gemeenschappen waar meer angst is voor criminaliteit, terwijl dat in dit onderzoek niet naar voren is gekomen. Een onderzoek naar de rol die groenblauwe schoolpleinen zouden kunnen spelen bij het veiligheidsgevoel van buurtbewoners en/of het tegengaan van criminaliteit zou om die reden interessant zijn. Daarnaast zijn tijdens de interviews ook andere zaken aan de orde gekomen die niet relevant waren voor dit onderzoek. Zo blijkt het onderhoud van een groenblauw schoolplein veel aandacht te behoeven en dat dit een punt is waar veel scholen tegenaanlopen. Zeker als het schoolplein openbaar toegankelijk is. Het zou goed zijn om te onderzoeken hoe ouders en/of buurtbewoners hier meer bij betrokken zouden kunnen worden.

Literatuur

- Allewaert, A. (2019). De burger aan zet: een multiplere casestudy over de motieven van burgers om te participeren binnen coproductieve samenlevingsopbouw (Masterscriptie). Universiteit van Gent. https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/783/647/RUG01-002783647_2019_0001_AC.pdf
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Arnstein, S. R. (2019). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 85(1), 24–34. <https://doi.org/10.1080/01944363.2018.1559388>
- Babbie, E. (2016). *The Practice of Social Research* (14de editie). Cengage Learning.
- Bohnert, A. M., Nicholson, L. M., Mertz, L., Bates, C. R., & Gerstein, D. E. (2021). Green schoolyard renovations in low-income urban neighborhoods: Benefits to students, schools, and the surrounding community. *American Journal of Community Psychology*. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12559>
- Bovaird, T., & Loeffler, E. (2012). From Engagement to Co-production: The Contribution of Users and Communities to Outcomes and Public Value. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 23(4), 1119–1138. <https://doi.org/10.1007/s11266-012-9309-6>
- Bovaird, T., Stoker, G., Jones, T., Loeffler, E., & Pinilla Roncancio, M. (2015). Activating collective co-production of public services: influencing citizens to participate in complex governance mechanisms in the UK. *International Review of Administrative Sciences*, 82(1), 47–68. <https://doi.org/10.1177/0020852314566009>
- Bovens, M., 't Hart, P., Van Twist, M. J. W., Van den Berg, C. F., Van der Steen, M., & Tummers, L. G. (2017). *Openbaar Bestuur* (9de editie). Wolters Kluwer.
- Brandsen, T., & Honingh, M. (2015). Distinguishing Different Types of Coproduction: A Conceptual Analysis Based on the Classical Definitions. *Public Administration Review*, 76(3), 427–435. <https://doi.org/10.1111/puar.12465>
- Brandsen, T., & Honingh, M. (2018). Definitions of Co-Production and Co-Creation. In T. Brandsen, T. Steen, & B. Verschuere (Eds.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (pp. 9–18). Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9781315204956>

- Brandsen, T., Steen, T., & Verschuere, B. (2018). Co-Creation and Co-Production in Public Services: Urgent Issues in Practice and Research. In T. Brandsen, T. Steen, & B. Verschuere (Eds.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (pp. 3–9). Taylor & Francis.
<https://doi.org/10.4324/9781315204956>
- Checklist herinrichting schoolplein.* (z.d.). Gemeente Amsterdam. Geraadpleegd op 7 april 2022, van <https://www.amsterdam.nl/sociaaldomein/onderwijs-leerplicht/duurzame-schoolgebouwen/amsterdamse-impuls-schoolpleinen/checklist-herinrichting-schoolplein/#he5d57353-03ce-40b7-8b99-6c6f365f2627>
- De voordelen van een groenblauw schoolplein.* (z.d.). Groenblauwe schoolpleinen. Geraadpleegd op 8 februari 2022, van <https://www.groenblauweschoolpleinen.nl/de-voordelen-van-een-groenblauw-schoolplein/>
- Flax, L., Korthals Altes, R., Kupers, R., & Mons, B. (2020). Greening schoolyards - An urban resilience perspective. *Cities*, 106. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102890>
- Fledderus, J. (2015). Bereikt coproductie kwetsbare burgers? *Bestuurskunde*, 24(4).
<https://doi.org/10.5553//092733872015024004008>
- Fledderus, J., Brandsen, T., & Honingh, M. (2013). Restoring Trust Through the Co-Production of Public Services: A theoretical elaboration. *Public Management Review*, 16(3), 424–443. <https://doi.org/10.1080/14719037.2013.848920>
- Gaber, J. (2019). Building “A Ladder of Citizen Participation”. *Journal of the American Planning Association*, 85(3), 188–201.
<https://doi.org/10.1080/01944363.2019.1612267>
- Gemeente Amsterdam. (2022). *Gebiedsplan 2022 Osdorp*.
<https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/gebiedsgericht-werken/gebiedsplannen-2022/nieuw-west/osdorp/>
- Gemeente Apeldoorn. (2022). *Apeldoorn in Cijfers*. Geraadpleegd op 16 juni 2022, van <https://apeldoorn.incijfers.nl/dashboard/apeldoorn-in-cijfers/wijken-en-buurten>
- Gemeente Den Haag. (2018). *Groen-blauwe schoolpleinen (motie D66/2)*. Geraadpleegd op 26 maart 2022, van https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/6/moties,_amendementen_en_initiatieven/417597?parent_event=322293
- Gemeente Den Haag. (z.d.-a). *Wijkprofielen - Schildersbuurt*. Den Haag in cijfers. Geraadpleegd op 26 juli 2022, van <https://denhaag.incijfers.nl/dashboard/wijkprofielen/>

- Gemeente Den Haag. (z.d.-b). *Wijkprofielen – Transvaalkwartier*. Den Haag in cijfers. Geraadpleegd op 26 juli 2022, van <https://denhaag.incijfers.nl/dashboard/wijkprofielen/>
- Gemeente Dordrecht. (z.d.). *Wielwijk*. Geraadpleegd op 14 juni 2022, van https://cms.dordrecht.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Projecten/Onderhoud_en_herichting/Wielwijk?utm_source=Rx.Front&utm_medium=redirect&utm_campaign=wielwijk%2F
- Gemeente Dordrecht. (2018, april). *Wielwijk sterk en weerbaar*. https://cms.dordrecht.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Projecten/Onderhoud_en_herichting/Wielwijk/Basisscholen_De_Albatros_en_De_Fontein
- Gemeente Leiden. (z.d.). *Leiden in Cijfers*. Geraadpleegd op 15 juni 2022, van <https://leiden.incijfers.nl/jive>
- Gemeente Leiden. (2022, 15 juni). *Staat van de wijk - Boerhavedistrict*. Leiden in cijfers. Geraadpleegd op 15 juni 2022, van <https://leiden.incijfers.nl/jive/report?openinputs=true&id=wijkprofiel>
- Gemeente Rotterdam. (2022). *Wijkprofiel Rotterdam 2022*. Geraadpleegd op 6 juni 2022, van <https://wijkprofiel.rotterdam.nl/nl/2022/rotterdam/feijenoord/feijenoord>
- Gemeente Utrecht. (z.d.). *Utrecht in Cijfers*. Geraadpleegd op 14 juni 2022, van <https://utrecht.incijfers.nl/dashboard/dashboard2020/bevolking--wijk->
- Gemeente Utrecht. (2018, december). *Wijkopgaven Noordwest*. <https://www.utrecht.nl/wonen-en-leven/wijken/wijk-noordwest/wat-gebeurt-er-in-de-wijk/wijkopgave-noordwest/>
- Giezen, M., & Pellerrey, V. (2021). Renaturing the city: Factors contributing to upscaling green schoolyards in Amsterdam and The Hague. *Urban Forestry & Urban Greening*, 63. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2021.127190>
- Groen in de stad*. (2021). WUR. Geraadpleegd op 8 februari 2022, van <https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Groen-in-de-stad.htm>
- Ianniello, M., Iacuzzi, S., Fedele, P., & Brusati, L. (2018). Obstacles and solutions on the ladder of citizen participation: a systematic review. *Public Management Review*, 21(1), 21–46. <https://doi.org/10.1080/14719037.2018.1438499>
- Jennings, V., & Bamkole, O. (2019). The Relationship between Social Cohesion and Urban Green Space: An Avenue for Health Promotion. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(3), 452. <https://doi.org/10.3390/ijerph16030452>

- Jo, S., & Nabatchi, T. (2018). Co-Production, Co-Creation and Citizen Empowerment. In T. Brandsen, T. Steen, & B. Verschuere (Eds.), *Co-Production and Co-Creation: Definitions and Theoretical Perspectives* (pp. 231–240). Taylor & Francis.
<https://doi.org/10.4324/9781315204956>
- Klimaatverandering*. (z.d.-a). KNMI. Geraadpleegd op 8 februari 2022, van <https://www.knmi.nl/producten-en-diensten/klimaatverandering>
- Klimaatverandering*. (z.d.-b). WWF. Geraadpleegd op 8 februari 2022, van <https://www.wwf.nl/wat-we-doen/focus/klimaatverandering>
- KNMI. (2016, 18 oktober). *Nederlandse klimaataanpak*. KNMI specials. Geraadpleegd op 8 februari 2022, van <https://magazines.rijksoverheid.nl/knmi/knmispecials/2016/01/wat-doet-de-overheid>
- Lember, V., Brandsen, T. & Tönurist, P. (2019). The potential impacts of digital technologies on co-production and co-creation. *Public Management Review*, 21(11), 1665-1686.
<https://doi.org/10.1080/14719037.2019.1619807>
- Maas, J., Tausitz, R., van der Wal, A., & Hovinga, D. (2013). Groene speelpleinen. Een wetenschappelijk onderzoek naar de effecten voor basisschoolleerlingen. Leiden. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2021, 1 november). *Klimaatverandering*. Rijksoverheid. Geraadpleegd op 8 februari 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering>
- Nadere regel speelplaatsen van scholen*. (2021, 22 december). Lokale wet- en regelgeving. Geraadpleegd op 7 april 2022, van <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR654095/2>
- Neumann, O., & Schott, C. (2021). Behavioral effects of public service motivation among citizens: testing the case of digital co-production. *International Public Management Journal*, 1–24. <https://doi.org/10.1080/10967494.2021.1937413>
- Osborne, S. P., Stokosch, K., & Radnor, Z. (2018). Co-Production and the Co-Creation of Value in Public Services: A Perspective from Service Management. In T. Brandsen, T. Steen, & B. Verschuere (Eds.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (pp. 18–27). Taylor & Francis.
<https://doi.org/10.4324/9781315204956>
- Ostrom, E. (1996). Crossing the great divide: Coproduction, synergy, and development. *World Development*, 24(6), 1073–1087.
[https://doi.org/10.1016/0305-750x\(96\)00023-x](https://doi.org/10.1016/0305-750x(96)00023-x)

- Pestoff, V. (2012). Co-Production and Third Sector Social Services in Europe. In V. Pestoff, T. Brandsen & B. Verschuere (Eds.), *New Public Governance, the Third Sector and Co-Production* (pp. 13-34). New York/London: Routledge.
- Subsidieregeling Gezinsstad - Schoolpleinen*. (z.d.). Gemeente Apeldoorn. Geraadpleegd op 7 april 2022, van <https://www.apeldoorn.nl/subsidieregeling-schoolpleinen>
- Subsidieregeling groenblauwe schoolpleinen 2022*. (2022, 18 februari). Lokale wet- en regelgeving. Geraadpleegd op 7 april 2022, van <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR673124/1>
- Thijssen, P., & Van Dooren, W. (2015). Who you are/where you live: do neighbourhood characteristics explain co-production? *International Review of Administrative Sciences*, 82(1), 88–109. <https://doi.org/10.1177/0020852315570554>
- Van Eijk, C., & Gascó, M. (2018). Unravelling the Co-Producers: Who are They and What Motivations do They Have? In T. Brandsen, T. Steen, & B. Verschuere (Eds.), *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services* (pp. 63–77). Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9781315204956>
- Van Eijk, C., & Steen, T. (2015). Why engage in co-production of public services? Mixing theory and empirical evidence. *International Review of Administrative Sciences*, 82(1), 28–46. <https://doi.org/10.1177/0020852314566007>
- Van Thiel, S. (2021). *Bestuurskundig onderzoek* (4de editie). Coutinho.
- Voorberg, W.H., Bekkers, V.J.J.M. & Tummens, L.G. (2015) A Systematic Review of Co-Creation and Co-Production: Embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*, 17(9), 1333-1357, DOI: 10.1080/14719037.2014.930505

Bijlage 1: lijst van respondenten

Naam	Casus	Wijk
Respondent 1	Gemeente Amsterdam	-
Respondent 2	Osdorpse Montessori School	Osdorp-Midden
Respondent 3	Gemeente Rotterdam	-
Respondent 4	Agnesschool	Feijenoord
Respondent 5	Gemeente Utrecht	-
Respondent 6	De Kleine Vliegenier	Noordwest
Respondent 7	Gemeente Leiden	-
Respondent 8	Woutertje Pieterse	Boerhavedistrict
Respondent 9	Gemeente Dordrecht	-
Respondent 10	De Albatros/Kindertuin Ketelbinkie	Wielwijk
Respondent 11	Gemeente Apeldoorn	-
Respondent 12	GBS 't Schrijvertje	Noord-Oost
Respondent 13	Ontwerpbureau RIS	-
Respondent 14	Ontwerpbureau Donkergroep	-

Bijlage 2: informatie- en toestemmingsformulier

Erasmus School of
Social and
Behavioural Sciences

Informatie- en toestemmingsformulier

Informatieformulier

Introductie

Mijn naam is Suzanne Jonker en momenteel schrijf ik mijn masterscriptie over groenblauwe schoolpleinen bij de Gemeente Den Haag. In mijn scriptie focus ik vooral op het openbaar toegankelijk maken van deze schoolpleinen in samenwerking met de buurt. Aan de hand van mijn interviews wil ik kijken hoe andere gemeenten en scholen dit doen en wat de gemeente Den Haag hiervan zou kunnen leren. Voor meer informatie kunt u contact met mij opnemen via 579153sj@student.eur.nl

Dataverzameling

Tijdens dit interview ligt de focus op groenblauwe schoolpleinen. Het interview zal zich voornamelijk focussen op de participatie rondom groenblauwe schoolpleinen. Van het interview zal een transcript worden gemaakt. Dit transcript zal vervolgens worden geanalyseerd.

Potentiële ongemakken en risico's

Er zijn geen fysieke, rechtelijke of economische risico's verbonden aan uw deelname in dit onderzoek. U bent niet verplicht om alle vragen te beantwoorden. Uw deelname is vrijwillig en kan op ieder moment beëindigd worden.

Vertrouwelijkheid en databescherming

De verzamelde data zal worden gebruikt voor een geaggregeerde data-analyse en vertrouwelijke informatie of persoonlijke gegevens zullen niet worden gebruikt in de uitkomsten van het onderzoek. De data zal worden opgeslagen op een beveiligde locatie voor 10 jaar.

Het delen van data

Ik deel de data met mijn scriptiebegeleider Sandra van Thiel, met als reden het onderzoeken en schrijven van mijn masterscriptie, wat verplicht is voor het voltooien van mijn studie aan de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences, Erasmus Universiteit.

Vrijwillige deelname en individuele rechten

Uw deelname is vrijwillig en het is mogelijk om op ieder moment te stoppen. Tijdens uw deelname aan het onderzoek heeft u het recht om meer informatie over de dataverzameling en analyse te vragen. Daarnaast heeft u het recht om uw toestemming in te trekken en te vragen naar verwijdering van uw data voordat de dataset is geanonimiseerd of het manuscript is ingeleverd om gepubliceerd te worden. U kunt dit bewerkstelligen door contact op te nemen met Suzanne Jonker.

Mocht u klachten hebben aangaande het verwerken van persoonlijke gegevens in dit onderzoek, neem dan gerust contact op met mij via 579153sj@student.eur.nl.

Toestemmingsformulier onderzoek groenblauwe schoolpleinen

Door het tekenen van dit toestemmingsformulier bevestig ik dat:

- Ik geïnformeerd ben over het doel van het onderzoek, de dataverzameling en het opslaan van data zoals beschreven in het informatieformulier;
- Ik het informatieformulier heb gelezen, of dat het aan me is voorgelezen;
- Ik mogelijkheden heb gehad om vragen te stellen over het onderzoek; de vragen zijn voldoende beantwoord;
- Ik vrijwillig toestemming geef tot deelname aan dit onderzoek;
- Ik begrijp dat er vertrouwelijk wordt omgegaan met de informatie;
- Ik begrijp dat ik de deelname op ieder moment kan beëindigen of het beantwoorden van vragen kan weigeren zonder enige consequenties;
- Ik begrijp dat ik mijn toestemming kan intrekken voor de dataset is ingeleverd voor goedkeuring.

	Ja	Nee
Ik geef toestemming om audio van het interview op te nemen		
Ik geef toestemming om citaten van mijn interview te gebruiken		

Naam van de deelnemer aan het onderzoek: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Bijlage 3: interviewhandleiding

Introductie:

- Bedanken voor deelname en korte introductie geven over mezelf en het onderzoek.
- Interview blijft anoniem.
- Geen foute antwoorden en mag altijd vragen om verduidelijking.
- Toestemming vragen voor opname.

Algemeen:

- Kunt u een korte omschrijving geven van de organisatie waarvoor u werkt?
- Kunt u een korte omschrijving geven van uw werkzaamheden?
- Wat verstaat u onder een groen(blauw) schoolplein?

Capaciteiten:

- Kunt u omschrijven wat voor type mensen voornamelijk meedoen aan initiatieven rondom groenblauwe schoolpleinen (SES: opleidingsniveau, beroep, inkomen)?
- Zijn dat mensen met een groot (groenblauw) netwerk?

Motivaties:

- Welke motivaties hebben mensen voor het nemen van initiatief voor een groenblauw schoolplein?
- Wat levert het voor deze mensen op om mee te doen aan initiatieven rondom groenblauwe schoolpleinen?
 - o Halen deze mensen zelf voordeel uit een groenblauw schoolplein?
- Voelen de mensen die meedoen aan initiatieven rondom groenblauwe schoolpleinen zich verbonden met de school en de buurt?

Percepties:

- Wat is de relevantie van groenblauwe schoolpleinen voor mensen die meedoen aan initiatieven rondom groenblauwe schoolpleinen?
 - o Zijn groenblauwe schoolpleinen (direct of indirect) van invloed op mensen die hiervoor initiatief nemen?
- Hebben de mensen die initiatief nemen voor een groenblauwe schoolplein kennis over het onderwerp?
- Welke invloed denken initiatiefnemers te hebben op de realisatie van een groenblauw schoolplein?

Ease:

- Hoeveel tijd en moeite kost het voor mensen om het initiatief te nemen voor een groenblauw schoolplein?

Vertrouwen:

- Verwachten mensen dat hun inbreng ook daadwerkelijk invloed heeft op het uiteindelijke resultaat?

Bijlage 4: codeerschema

Open coderen	Axiaal coderen
Capaciteiten	Menselijk kapitaal
	Sociaal kapitaal
Motivaties	Zelfgerichte motivaties
	Altruïstische motivaties
Percepties	<i>Salience</i>
	<i>Internal efficacy</i>
	<i>External efficacy</i>
<i>Ease</i>	-
Vertrouwen	-

Extra toegevoegde codes
Overlast en vandalisme
Tips voor Den Haag